

vestnik

Letnik XXX.

Celovec, petek, 3. oktober 1975

Štev. 40 (1730)

V zvezi s člankom v Slovenskem vestniku, ki zavzema kritično stališče do strank, ki se polegujejo za zaupanje in glasove volivcev, je uvodničar socialistične „Kärntner Tageszeitung“ izrazil dvom v „zrelost“ koroških Slovencev. Ta svoj dvom skuša utemeljevati s tem, da slovenski osrednji organizaciji baje odsvetujeta slovenskim volivcem volitev „avstrijskih“ strank in deloma propagirata ali volilno abstinenco ali pa neveljavno glasovanje.

K temu najprej nedvoumna ugotovitev: niti ZSO niti NSKS nista dala volilnega proglasa, marveč sta njuni glasili kritično ocenili volilno dogajanje in na tej osnovi prišli do gotovih zaključkov.

Zlasti pa uvodničar lista „Kärntner Tageszeitung“ kakor tudi deželni glavar Wagner očito nista dovolj natančno prebrala članka v Slovenskem vestniku, ki izrecno poudarja, da „iz narodnih vidikov“ koroški Slovenci ne moremo dati svojega zaupanja nobeni v parlamentu zastopani stranki, in to s tehtno utemeljitvijo, da so se te stranke

Zločinsko nasilje fašističnega režima v Španiji

je izzvalo val ogorčenja in protestov vsega demokratičnega sveta

Na podlagi zakona o terorizmu, ki si ga je Francov režim ustvaril pred dobrim mesecem kot „pravno podlago“ za brezmejno nasilje in zatiranje vsega, kar je demokratično, napredno in svobodoljubno, so v Španiji prejšnji teden usmrtili pet mladih borcev za svobodo, demokracijo in napredek španskega ljudstva.

S tem je Francov režim spet enkrat odkril svoj pravi obraz — to je obraz fašizma. Početje španskega „firerja“ zdaj točno spominja na zločinsko ravnanje njegovega avstrijsko-nemškega vzornika Hitlerja, da splošno prevladuje mnenje, da je trenutno nasilje v Španiji najhujše po državljanski vojni pred skoraj štiridesetimi leti.

Ce je bilo pred leti morda slutiti, da se bo tudi v Španiji nekaj „zgodilo“, da se bo frankizem spremenil, da se bo dežela odprla in se približala Evropi, potem je najnovejši razvoj seveda povsem ovrgel sleherni upravičenost takšnega upanja, dokler bo na oblasti sedanjí režim. Ravno v dejstvu, da so temu režimu dnevi štetí, pa je treba iskati tudi odgovor na vprašanje, od kod takšna uničevalna strast. Gre za refleks obrambe in strahu, refleks umirajočega fašističnega režima, poslednjega v Evropi, katerega se polasča groza pred željo po svobodi in pravici, ki vse bolj prevzema Špance.

Nevarno naraščanje števila aretiranih, obsojenih in umorjenih španskih rodoljubov ima namreč tudi svojo drugo plat: vse več je upornikov, upornikov med delavci in sindikalnimi voditelji, med izobraženci in politiki, pa tudi med duhovniki vse tja do župnikov in škofov. Odgovor na val „zakonite-

ga“ nasilja prihaja do izraza v zbljevanju vseh političnih skupin in strank, ki jim je do strogolavljenja falangističnega režima in do demokratične države, ki bi jo bilo mogoče vključiti v tokove sodobnega sveta.

Ta svet — vsa demokratična javnost z ogorčenjem protestira in najostreje obsaja izvršitev smrtne obsodbe nad peterico španskih protifašistov. V tem protestu je vsa Evropa enotna ne glede na siceršnje politične odnose posameznih držav s Španijo. Številne države, med njimi tudi Avstrija, so odpoklicale svoje diplomatske predstavnike v Madridu; napovedujejo gospodarske in druge sankcije, množijo pa se tudi zahteve po izključitvi Španije iz svetovne organizacije.

Fašistični režim v Španiji se je znašel v popolni izolaciji, medtem ko je špansko ljudstvo deležno solidarnosti in podpore vseh demokratičnih sil sveta. Ob taki bilanci svoje štiridesetletne vladavine je španskega diktatorja res lahko groza.

Trideset let OZN

Sedanje jubilejno zasedanje glavne skupščine OZN sovпада s 30-letnico ustanovitve Združenih narodov. Temu za vse človeštvo važnemu jubileju je veljala posebna svečanost, na kateri sta o vlogi in pomenu svetovne organizacije govorila predsednik letošnje glavne skupščine luksemburški premier Gaston Thorn in glavni tajnik OZN dr. Kurt Waldheim. Pred reprezentativnim zborom predstavnikov 141 držav sveta sta ocenila prehojeno 30-letno pot svetovne organizacije ter ovrednotila dosežene rezultate, opozorila pa tudi na bodoče naloge in zgodovinsko misijo te najbolj avtoritativne univerzalne organizacije, ki jo je svet kdaj imel.

Predsednik Thorn je dejal, da je svetovni organizaciji uspelo ne samo preživeti minula tri burna desetletja, ampak se tudi spoprijeti z izzivi in se prilagoditi potrebam v minulih, še posebno razgibanih časih svetovne zgodovine. Ugotovil je, da se je že na začetku letošnjega jubilejnega zasedanja glavne skupščine izpričal nov duh pravljivosti in dobre volje, ter menil, da bi to zavezništvo med kompromisom in integriteto načel lahko bilo najboljšje jamstvo za razvoj OZN.

Glavni tajnik Waldheim je poudaril, da je bila svetovna organizacija ustanovljena zato, da bi rešila nove generacije pred strahotami vojne in da bi pospeševala družbeni napredek in boljši življenjski standard v lepši svobodi. Opozoril je, da je v našem svetu še naprej polno napetosti in nevarnosti, sovražnosti in strahu, sumničenj in ljubosumnosti, lakote in revščine — „problemi, ki jih ne bomo rešili, če ne bomo v celoti doumeli njihovega obsega in jihove zapletenosti“. Vendar pa je Waldheim prepričan, da bo OZN vzdržala in se okrepila ne glede na to, kakšne nevarnosti lahko pričakuje.

Italija in Jugoslavija sta uredili vprašanje meje

Kot prvi vidni rezultat evropske konference o varnosti in sodelovanju ocenjujejo sedanje odločitve Italije in Jugoslavije, da dokončno uredita vprašanje meje. Zunanja ministra obeh držav — Mariano Rumor in Miloš Minić — sta namreč v sredo v parlamentih v Rimu in Beogradu sporočila, da je bil dosežen sporazum o dokončni razmejitvi na nekdanjem Tržaškem ozemlju v tem smislu, da se Italija odpoveduje nekdanji coni B, katere preide pod suverenost Jugoslavije,

medtem ko Jugoslavija priznava suverenost Italije nad cono A.

Razmejitev v tem smislu je bila sicer izvedena že leta 1954 s tako imenovanim Londonskim sporazumom, vendar pa Italija tega sporazuma vse doslej ni ratificirala. To je imelo za posledico, da je v zadnjih dveh desetletjih vsake toliko časa prišlo do nove „aktualizacije“ mejnega vprašanja, kar so izkoriščali predvsem italijanski nacionalisti in fašisti za svoje revanšistične in iredentistične podvige, s katerimi so zavirali in obremenjevali odnose med sosednjima državama.

Sedanja odločitev obeh držav, da rešitev mejnega vprašanja tudi formalnopravno potrdita, nedvomno izvira iz želje narodov Italije in Jugoslavije po mirnem in prijateljskem sožitju. Nečastna izjema so le italijanski fašisti, ki skušajo tudi to priložnost izkoristiti za oživiljanje šovinističnih strasti. Vendar so v izginjajoči manjšini in ne bodo mogli še naprej zavirati razvoja, ki bo nujno šel v smeri takih odnosov na dokončno urejeni italijansko-jugoslovanski meji, kot jih narekujejo sodobna načela varnosti in sodelovanja v Evropi.

V tej luči pa bo ureditev mejnega vprašanja pozitivno vplivala tudi na reševanje še odprtih vprašanj narodnih manjšin. Londonski sporazum vsebuje posebna določila tudi glede položaja slovenske manjšine v Italiji oziroma italijanske manjšine v Jugoslaviji. Zato Slovenska kulturno-gospodarska zveza v Trstu kot osrednja organizacija slovenske narodnostne skupnosti upravičeno pričakuje, da bo novo vzdušje olajšalo pospešeno reševanje vseh še odprtih vprašanj, ki se tičejo celotne slovenske narodnostne skupnosti v deželi Furlaniji-Juljski krajini.

Brez strahu - koroški Slovenci smo zreli!

sporazumele za „preštevanje posebne vrste“ in njihovi vodilni kandidati na Koroškem v zvezi s filmom „Tujci v domovini“ nikakor niso pokazali razumevanja za naše probleme, da bi jim lahko dali svoje glasove. Sprito številnih zelo podobnih gledišč teh strank tudi do drugih družbenopolitičnih vprašanj — kritično ugotavlja Slovenski vestnik — se le pri KPA lahko govorilo o resnični opoziciji; pri tem pa še objektivno diferencira gledišča ÖVP in SPÖ v gotovih socialnih in gospodarskih vprašanjih. Končno Slovenski vestnik poudarja, da gre pri državnozbornskih volitvah za širšo odločitev, ki ne izvira zgolj iz „narodnih vidikov“, marveč zajema tudi vidike, ki izhajajo iz svetovnonazorske in politične usmeritve posameznika.

Za tako odločitev, ki naj ima po eni strani pred očmi neposredne narodne potrebe in po drugi strani tudi širše demokratične, socialne in gospodarske vidike, pa je potrebna visoka politična zrelost in močna socialistična zavest naših ljudi.

„Kärntner Tageszeitung“ je zato lahko brez skrbi: naši ljudje so zreli dovolj, da se bodo pri državnozbornskih volitvah odločali po teh dveh vidikih po lastni presoji in dali svoj glas tisti stranki, za katero mislijo, da v državnem merilu še najbolj zagotavlja demokratični razvoj in socialno ter gospodarsko varnost delovnega človeka, ki je pogoj tudi za narodno neodvisnost.

Deželnemu glavarju in socialističnemu glasilu, ki sta očito spet spoznala pomembni potencial slovenskih narodnih volivcev, pa še tole: koroški Slovenci nikakor ne želijo izolacije; če so vanjo prisiljeni, je to zasluga tistih avstrijskih strank, ki so kapitulirale pred nacionalisti in Slovence izrinile iz svojih vrst.

Želimo integracijo v družbo, ki nas obdaja in v kateri živimo, toda ne za ceno asimilacije, marveč ob polnem priznanju pravic, ki nam gredo in ob enakopravnem upoštevanju naše narodne svojstvenosti!

In še naslednji nasvet: deželna vlada in KZS si naj v bodoče poskrbita boljše prevajanje naših izjav in članov, kajti sedanjim — kakor kažejo izkušnje — očito ni za mirno sožitje v deželi, marveč predvsem za to, da poskušajo razdvojiti koroške Slovence in njihove organizacije in še posebej zabiti klin med napredne politične strukture večinskega naroda in napredne koroške Slovence. Koroški Slovenci pa smo zreli dovolj, da spoznamo tudi to prozorno igro.

Kriza na Bližnjem vzhodu še vedno predstavlja nevarnost za mir

Razni drugi dogodki, med njimi zlasti stopnjevanje nasilja fašističnega režima v Španiji, so zadnje dni potisnile nekoliko „ob stran“ vprašanje Bližnjega vzhoda, ki pa kljub temu še vedno predstavlja veliko nevarnost za mir v tem delu sveta.

Po zopetni rundi obiskov ameriškega zunanjega ministra Kissingerja med Egiptom in Izraelom je sicer uspelo doseči sporazum o novem razmiku vojaških sil na Sinajskem polotoku. Toda že pogajanja o podrobnostih izvajanja tega sporazuma in zlasti reakcije drugih bolj ali manj prizadetih dežel na ta dogovor so pokazale, da bo mir v tem delu sveta očitno še naprej visel na zelo tanki niti. Kissinger svojega govora pred skupščino OZN gotovo ni brez potrebe in določenih namenov izkoristil zato, da je opozarjal na „zelo napeti“ položaj na Bližnjem vzhodu ter predlagal vrsto večstranskih in neuradnih sestankov, ki naj bi dali novega zagona pogajanjem med Izraelom in arabskimi sosedi.

Predvsem je treba vedeti, da gre pri omenjenem sporazumu o razmiku čet na Sinajskem polotoku le za dogovor med Izraelom in Egiptom, medtem ko kriza na Bližnjem vzhodu prizadene tudi še druge arabske dežele, ki ob takih dvostranskih akcijah gotovo niso preveč srečne, saj se upravičeno čutijo porinjene ob stran. Zlasti Sirija je to dovolj jasno povedala, ko je dala vedeti, da izraelsko-egiptovskega dogovora ne priznava, ker v njem ni govora o pravicah palestinskega

naroda, Izraelu pa nudi možnost, da svoje vojaške in gospodarske zmogljivosti — ki jih bo sprostil na meji z Egiptom — osredotoči na drugih arabskih frontah.

Izraelsko-egiptovski sporazum pa tudi marsikje drugod ni bil deležen samo pozitivnih ocen, marveč je izzval tudi številne kritične komentarje. Tako je sporazum dokaj negativno komentirala tudi Sovjetska zveza, čeprav ni zavzela kakšnega odločnega stališča. Ali je treba pripisati to sovjetsko previdnost slabim izkušnjam z arabskimi partnerji iz preteklosti? Ali pa se pripravljajo moskovski voditelji na pomembnejše posege, potem ko se bo izkazalo, če je Kissingerjev sporazum dokončna faza nekega političnega procesa ali pa šele začetek ustvarjanja novih političnih odnosov na Bližnjem vzhodu? Politični opazovalci vsekakor menijo, da bi se Sovjetska zveza ne razburjala preveč, če bi prišla do prepričanja, da je Kissingerjevo posredovanje obrodilo vse možne sadove; dosti bolj pa bi bila zaskrbljena, če bi ta sporazum predstavljal le člen v dolgi verigi ameriških poskusov, da se Washington dokoplje do polne kontrole na tem področju.

Tako ostaja Bližnji vzhod tudi po drugem izraelsko-egiptovskem sporazumu o razmiku vojaških sil na Sinajskem polotoku slejkoprej prizorišče nevarne krize. To pa v veliki meri po krivdi obeh velikih sil, ki pri reševanju perečih svetovnih problemov dokaj radi uveljavljata svoje ožje interese in pri tem pogosto puščata v nemar koristi širše človeške skupnosti.

Avstrija je naš dolžnik

ker smo se borili za njeno osvoboditev

„Zbrali smo se, da se spomnimo na partizansko protifašistično narodnoosvobodilno borbo med drugo svetovno vojno na Koroškem. Zbrali smo se, da se spomnimo velikih žrtev, ki jih je naš narod dal v boju proti fašizmu — za pravičnejšo družbeno ureditev, za demokracijo in humane človeške odnose. Zbrali smo se, da v Koči nad Arihovo pečjo odkrijemo spominsko ploščo, ki naj bo nam in našim potomcem opomin in trajen spomin na tiste mlade delavce in študente, ki so padli februarja 1945 pod Arihovo pečjo, pa tudi na vse velike žrtve v zapadnem delu Koroške,“ je dejal predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gašper, ko je zadnjo nedeljo govoril na veliki prireditvi na Bleščeči planini, kjer je bila v tamkajšnji koči Slovenskega planinskega društva odkrita tudi plošča v spomin padlih oziroma zverinsko pobitih partizanskih borcev.

Koroški Slovenci smo ponosni na naš prispevek v oboroženem boju na strani demokratičnih zaveznikov, je naglasil govornik. Zato častimo spomin naših padlih za svobodo. Koroški Slovenci pa smo tudi ponosni, da smo si s tem našim protifašističnim bojem pridobili člen 7 drž. pogodbe. Čeprav danes kot narodna skupnost še ne uživamo vseh pravic, katere nam jamči ta mednarodni dokument, pa imamo le eno najvažnejših pridobitev NOB — namreč zavest, da svoboda ne pride sama od sebe ali iz paragrafov, temveč je produkt vsakodnevne dela in hotenja vsakega posameznika.

Tovariš Prušnik je spomnil na leta protifašističnega boja, ko so koroški partizani stalno razvijali in širili tudi misel o sožitju narodov, zavedajoč se, da je za narod, ki se bori za svoj obstoj in za boljše bodočnost, posebnega pomena zaupanje v lastne sile in zaupanje v sosedni narod. „Toda na Koroškem imamo še danes opravka z bojem proti nacistični miselnosti,“ je poudaril predsednik ZKP. „V veliki meri je uspela demagoška politika in propaganda zavreti napredek in naščuvati nemško govoreče sodelavce proti Slovincem. Ta propaganda je samo pesek v oči demokratičnim množicam obeh jezikov, da bi s tem prikrili svojo šibkost in svoje zločine, ki so jih počenjali med drugo svetovno vojno širom Evrope. Govorijo in pišejo, da v Avstriji in na Koroškem ni nacistične miselnosti. Narod naš pa dokazuje: razstrelili so nam dva partizanska spomenika; oskrnili so sedem nagrobnih kamnov, kjer počivajo borci za svobodo, zavezništvo vajaki, ki so žrtvovali najdražje, svoje življenje, da je tudi Avstrija svet svobodna in neodvisna država.“

Zato je Avstrija naš dolžnik, je dejal predsednik ZKP. Koroški Slovenci imamo v rokah zgodovinsko legitimacijo, ki je podpisana s krvjo 500 padlih protifašističnih borcev, pokopanih na avstrijskem Koroškem.

Odnos do manjšine je merilo demokratične miselnosti

Kot demokrati in internacionalisti smo komunisti mnenja, da je treba člen 7 državne pogodbe končno v celoti uresničiti in izpolniti upravičene zahteve narodnih manjšin v Avstriji, je na volilnem zborovanju v Celovcu izjavil komunistični kandidat za nedeljske volitve Hans Kalt. Pri tem je naglasil, da mora Avstrija pravice, ki jih zahteva za svojo manjšino na Južnem Tirolskem, priznati tudi manjšinam v svojih mejah. Posebej se je govornik izjavil proti vsakršni obliki ugotavljanja manjšine, ker bi le-to služilo edinoletno podžiganju narodnostnih strasti. Vsakomur je znano, je dejal Kalt, kje na Koroškem žive tudi Slovenci.

„V resnici je odnos do manjšine merilo demokratične miselnosti vsake stranke in vsakega posameznika,“ je poudaril Hans Kalt. Tega zrelostnega izpita pa „etablirane stranke“ niso opravile, če se spomnimo dogodkov okoli dvojezičnih napisov ter soglasnega stališča v vprašanju ugotavljanja manjšine.

Dejansko je prišla ta „soglasnost“ do izraza tudi v sedanjem volilnem boju. Zlasti pa je „v tej srčni zadevi Koroške vedno nemško govorila“ FPÖ, katere vodilni kandidat dr. Scrinzi je še posebej zaigral na struno narodnostnih strasti. Boj za Koroško, za katerega je na Dunaju 1975 prav tako malo razumevanja kot 1919/20, po mnenju Scrinzija še dolgo ni dobljen, zato se njegov bojni klic glasi: „Vsak glas za svobodnjaško stranko pomeni klofuto za plačance Ljubljane!“

Take ravni političnega boja pa je res vreden edinolet Scrinzi!

roškem. Pričakujemo in terjamo naše pravice, kot so napisane v členu 7. Od republike Avstrije zahtevamo, da nas kot svoje državljane zaščiti pred nacističnimi hujskači; od merodajnih v državi za pričakujemo, da neha govoriti o nemškem nacionalizmu in se zavedajo obveznosti, ki jih imajo do svetovne javnosti. „Vsa povelja leta smo koroški Slovenci preko svojih organizacij opozarjali avstrijske oblasti na pojave nacionalizma in neonacizma ter na potrebo iztreb-

ljanja nacistične miselnosti. To bomo delali tudi naprej, ker je to naša dolžnost, saj smo prav koroški Slovenci med vsemi avstrijskimi državljani najbolj občutili, kaj je nacizem, kaj je fašizem.“

Nacistična miselnost na Koroškem je velika ovira na poti k humanemu sožitju med obema narodoma, je opozoril govornik, ker zastuplja človeka s sovraštvom, ščuva soseda proti sosedu ter poskuša omajati vero v pravico in resnico. „Nekaj pa nam nacizem ni mogel vzeti in streči, niti takrat, ko je bil oborožen in na oblasti, še manj nam more danes: to je ljubezen do naroda in materinega jezika, to je volja do dela na narodnem polju. Spominska plošča padlim borcem proti fašizmu za svobodo narodov, ki je pritrjena na steno Koče nad Arihovo pečjo in jo izročamo v varstvo mladim planincem, naj bo simbol boja in zmage malega naroda za svoj obstoj. Naj spominja še pozne rodove, da brez prizadevanja ni plemenitega sadu, da brez boja in žrtev ni svobode in pravice!“

Plošča z besedilom v obeh deželnih jezikih je odkrila Zveza koroških partizanov „v spomin osim partizanom, ki so padli za našo svobodo 9. februarja 1945 pod Arihovo pečjo“.

Treba se je boriti proti oživiljanju fašistične miselnosti

V Portorožu je bila prejšnji teden osrednja proslava 30-letnice vrnitve bivših političnih internirank iz nacističnega taborišča Ravensbrück. Slavnostni govornik je bil sekretar IK predsedstva CK ZKS Franc Šetinc, ki je spomnil na veliki doprinos žena v boju proti fašizmu. Ko je govoril o mučeniškem in nezlomljivem liku ženske-interniranke, je dejal, da so ženske za taboriščnimi žicami črpale moč iz tega, ker niso niti

v enem samem trenutku zgubile vero v zmago resnice in pravice.

Ko je govoril o tem, zakaj še vedno govorimo o žrtvah fašizma in nacizma in zakaj vztrajamo pri opozarjanju na nevarnost ponovnega oživiljanja mračnih fašističnih ideologij, je Šetinc dejal, da so mnogi vojni zločinci še vedno na svobodi. „Le-ti sicer niso več fizično nevarni, je pa nevaren njihov zastupljanje vpliv na ljudi, zlasti na mlade, ki jih idejama, ki naj bi ustvarile prostor in atmosfero za diskriminacijo proti veri in prepričanju, proti rasi in jeziku.“

Tudi v vrhovih slovenske katoliške cerkve so posamezniki, ki želijo pod izgovorom krščanske pomiritve podlakniti neoblogardistično tezo o narodni pomiritvi, češ, da so bile na obeh straneh napake in zločini in da naj zaradi tega ne delimo več ljudi po tem, ali so bili partizani oziroma belogardisti in domobranci, je naglasil Šetinc. „So ljudje, ki se s književniško spretnostjo borijo za „nesrečne slovenske fante“. Pri tem pa pozabljajo, kdo je bil izdajalec in kdo borec za svobodo.“ Šetinc je poudaril, da tako pomirjenje — pa naj bo Žebotove, Pahorjeve ali Kocbekove vrste — odklanjajo verniki sami. Njim pa se pridružuje vse več duhovnikov, ki kljub idejnim razlikam vidijo v praksi in misli socializma in samoupravljanja bodočnost človeštva.

IZ DRUGIH LISTOV — IZ DRUGIH LISTOV — IZ DRUGIH LISTOV — IZ DRUGIH LISTOV — IZ DRUGIH LISTOV

„Realizem“ in razočaranje

V Celovcu so razočarani:

„Upanja, navezana na novinarski pogovor med avstrijskimi novinarji in bivšim jugoslovanskim ministrskim predsednikom Mitjo Ribičičem v Ljubljani konec minulega tedna so se očitno izkazala za zelo kratkotrajna. Delo, gasilo komunistične partije, očita predstavnikom avstrijskega tiska nestvarno poročanje in posebne strankarske namene avstrijskih časnikov, ki vzbujajo vtis bistvene spremembe stališča Jugoslavije (do „štetja posebne vrste“), da so netočni in po mnenju Dela zavajajo našo javnost, med Slovence pa tik pred začetkom pogovorov z vlado skušajo vnesti nemir in razdor.“ (Kleine Zeitung, 20. 9. 1975)

Vsebinsko pogovora novinarjev s predsednikom slovenske socialistične zveze so tako avstrijska občila kot vidni politiki — posebej koroški deželni glavar Wagner — sicer skrbno pretresli, razložili pa so si jo po svojih predstavah o osrednjem problemu, ki zavira napredek k splošnemu izboljšanju odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo.

Ti odnosi so po majske izjavah jugoslovanske vlade, ki so bile ostre, toda očitno koristne, sicer počasi ogrevajo, a ne zaradi tega, ker bi se bila načelna stališča Beograda kakorkoli spremenila. Spremenjena, drugače interpretirana ali celo preključena ni bila niti ena vrstica iz sporočil, poslanih Dunaju.

Pač pa se je Dunaj — v spoznanju, da bi utegnil njegov ugled utrpeti škodo — začel počasi otrsati balasta negativnih postavk na svoji strani bilance odnosov.

Prvi znak je bila pobuda za restitucijo med vojno iz Jugoslavije odpeljanih kulturnih dobrin, ki je bila sprejeta in bolj ali manj uspešno tudi uresničena. Sledila je prva runda pogovorov o vračilu arhivov, ki se bo novembra nadaljevala. O končni poravnavi tega petdeset let starega avstrijskega dolga bi bilo danes preuranjeno soditi. Kar se tiče nas, bomo posebej pozorno spremljali delo tiste skupine strokovnjakov, ki bodo obravnavali usodo gradiva iz Slovenije v štajerskem deželnem arhivu. Vendar smo optimisti.

Tehnična vprašanja sodelovanja niti v najbolj zaostrenih trenutkih odnosov za Jugoslavijo nikoli niso bila problematična in niti tako politična ne kot odprtost meje, prost pretok ljudi in tudi idej. Če že, bi tudi tukaj lahko zapisali to in ono o dvomljivi praksi sode, kar zadeva ravno pretok ljudi in tudi idej.

A tudi tu pričakujemo napredek, tako kot v izboljšanju gospodarske menjave, pri skupnih vlaganjih in prenosu tehnologije — na obe strani. Poglavlje, ki ima precejšnjo težo, toda v Avstriji očitno ne takšne kot pri nas.

Na kratko: v oceni Jugoslavije kot partnerja v dvostranskih odnosih in v spreminjanju se odnosih na svetu je Dunaj kljub zaznavnemu napredku še zmeraj, da tako rečemo, konservativno oprezen. A tudi tu smo optimisti, v prepričanju, da bo čas prinesel svoje.

Seveda je ob takšni oceni na dlani, da bi bilo kakršnokoli kompromisarstvo — za dobre odnose zaradi dobrih odnosov — izboljšanje in napredek samo v škodo. Roka je bila in ostane ponujena, toda ne za mešetarjenje, najmanj seveda s slovensko in hrvaško manjšino.

Korektura poročil v avstrijskih občilih, ki so posredovala vtis, da se je stališče Jugoslavije do „štetja posebne vrste“ (tudi v okviru splošnega ljudskega štetja) bistveno spremenilo, je bila zato nujna.

In to tembolj, ker jih je koroški deželni glavar Leopold Wagner takoj izkoristil prav za tisto, kar smo zapisali v našem woodniku: za posebne, strankarske in celo volilne namene, za nemir in razdor med Slovenci v Avstriji, za vzbujanje nezaupanja v matični narod in njegovo državo.

Šef koroške socialistične stranke, ki je doslej deloval pri urejanju koroškega vprašanja samo zaviralno, je ostal zvest sebi in „domovini zvestim“.

Iz ugotovitve Mitje Ribičiča, da so kontakti, stiki in pogovori med koroškimi Slovenci in dunajsko vlado koristen institut, izvaja Wagner sklep, da je med Ribičičevim mnenjem in koroškimi Slovenci, ki so zapustili kontaktne komite, bistven razloček v mnenjih, in ga izkorišča za „mehčanje“ koroških Slovencev.

Seveda pa kontakti z vlado, ki tečejo dalje, in kontakti komite, ki so ga Slovenci zaradi vztrajanja zastopnikov strank pri „štetju posebne vrste“ zapustili, niso istovetni.

Tu je tudi bistvena kvaliteta sprememba v tistem „notranje-avstrijskem dialogu“, ki je Wagnerju baje tako pri srcu. Po memorandumu Slovencev, izročenem avstrijski vladi 15. maja, se je začel pogovor na ravni manjšina-zvezna vlada, ki presega deželno strankarsko, v svojem bistvu enotno protislovensko fronto. Preko zvezne vlade, vezane z določili državne pogodbe, pa posega iz notranje-avstrijskega okvira v meddržavne odnose.

V Jugoslaviji so se, sodi dalje Wagner, priklopili „do realistične ocene manjšinske problematike v Avstriji, zaupajo prizadevanjem avstrijske zvezne vlade... in niso več pripravljene zastopati očitno preveč trmasto zastavljeno politiko organizacij koroških Slovencev“.

Ta „realistična ocena“ naj bi menda bila, da bi se dalo iz zaupanja Beograda v nova prizadevanja Dunaja izmešetariti tiho pritrdive „štetju posebne vrste“. Ta „realizem“ naj bi bil posledica pogovora Tito-Kreisky v Helsinkih, to naj bi bil povedal Miloš Mišić delegaciji koroških Slovencev v Beogradu in tako da misli tudi Mitja Ribičič...

V Celovcu so razočarani, ker je upanje, da takšne „realistične ocene“ ustrezajo resnici, tako naglo uplahlilo. Kako bi moglo biti drugače ob tolikšnem pomanjkanju realizma v koroškem deželnem mestu? Toda s tem bodo morali opraviti sami.

Jaka Štular
(Delo, Ljubljana, 25. 9. 75)

IZ DRUGIH LISTOV — IZ DRUGIH LISTOV — IZ DRUGIH LISTOV — IZ DRUGIH LISTOV — IZ DRUGIH LISTOV

Slovensko šolstvo v Italiji

v luči tridnevnega posveta strokovnjakov

Kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista, je bil prejšnji teden v Trstu tridnevni strokovni posvet o slovenskem šolstvu v Italiji. V tem okviru je bil — kakor smo pravtako že zapisali — prikazan tudi položaj manjšinskega šolstva na Koroškem; tozadevni pregled je prispeval dr. Avguštin Male. Medtem ko smo o prvem delu tega zborovanja kratko poročali že zadnjič, naj tokrat omenimo najvažnejša predavanja ostalih dveh dni.

Drugi dan je bil namenjen podrobni informaciji o stanju slovenskega šolstva in o problemih, s katerimi je soočena slovenska šola v Italiji. Tako se je ravnatelj Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu (ki je bil prireditelj zborovanja — op. ured.) dr. Karel Šiškovč baval s pravnimi vprašanji slovenskega šolstva ter je analiziral zakonske osnutke za boljšo ureditev tega šolstva, kakor so jih predložile posamezne politične stranke in predvsem Slovenska kulturno-gospodarska zveza kot osrednja organizacija slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Šiškovč je poudaril, da slovenska šola, če bi ostala na dosedanjih stopnjah, niti vsebinsko niti ozemeljsko ne bi zadostila potrebam slovenske narodnostne skupnosti. Zato je toliko bolj razveseljivo, da obstajajo trenutno velike možnosti, da bi se našla nova pot, ki bi temeljiteje uredila šolstvo v smislu hotenja in zahtev Slovencev.

Obširno poročilo o razvoju in trenutnem številčnem stanju slovenskih šol ter analizo maturantov in visokošolskih študentov je pripravil Pavel Štranj, medtem ko je Sergij Lipovec analiziral socialne strukture dijakov slovenskih srednjih šol in pri tem ugotovil, da trenutna struktura slovenskih višjih srednjih šol ne ustreza socialni strukturi slovenske narodnostne skupnosti. Tri slovenske študentke — Nadja Filipčič, Marta Ivašič in Suzi Pertot — so izdelale zanimivo analizo slovenske nižje srednje šole; vrsto predavanj drugega dne posveta pa je zaključil prof. Viljem Černo, ki je orisal zgodovinski razvoj slovenskega šolstva v Benečiji, kjer italijanske oblasti do danes niso bile pripravljene spoštovati narodnostne pravi-

ce in enakopravnost beneških Slovencev oziroma njihovega obstoja kratkoma ne priznavajo.

Zadnji dan posveta se je pričel s prispevkom inž. Vladimira Vremca o vzgoji, ki jo posreduje sedanji

učni sistem; prof. Aljoša Volčič je poročal o učnih programih srednje šole; dr. Pavle Fonda se je baval s problemi šole in umskega zdravja; Igor Tuta pa je orisal vlogo avdiovizualnih sredstev pri pouku (kot so radio, televizija itd.). Poleg tega so referenti razpravljali še o problematiki celodnevne šole (Nerina Švab), o temeljnih problemih slovenske osnovne šole (Zora Saksidova) ter o poklicnem usmerjanju slovenskih dijakov in študentov (prof. Košuta), medtem ko je Živa Grudnova zaključila krog predavanj s prispevkom o šoli in jezikovni kulturi.

Posvet je bil zaključen s splošno diskusijo, ki je prikazala veliko vneto in zanimanje občinstva za vprašanje slovenskega šolstva v Italiji. Udeleženci posveta pa so izglasovali tudi oster protest zaradi zločinke ustrelitve petih rodoljubov in protifašistov v Španiji.

Nedvomno je bil posvet o slovenskem šolstvu v Italiji izredno zanimiv tudi za nas koroške Slovence, saj je nazorno demonstriral neprecenljivo važnost sistematičnega znanstvenega proučevanja družbenih vprašanj, bi bistveno vplivalo na obstoj in razvoj narodnostne skupnosti. Gotovo ne bi bilo napadno, če bi se skušali kaj naučiti pri naših bratih v Italiji, ki živijo, delajo in se borijo v zelo podobnih razmerah kot mi.

Razstava mladih umetnikov

Klub Mladje vabi na otvoritev in obisk razstave mladjskih likovnih umetnikov v galeriji Hildebrand v Celovcu. Otvoritev razstave bo v soboto 4. oktobra ob 19. uri.

Svoja dela bodo razstavljali: Ernst Arbeitstein (Korovec), Jože Boschitz (Metflava), Hubert Greiner (Globasnica), Gustav Januš (Področica), Valentin Oman (Šteben), Jože Stefan (Komelj), Rihard Vakaj (Dunaj) in Zorka Weiss (Celovec).

V okviru razstave, ki bo odprta od 4. do 21. oktobra (od ponedeljka do petka od 14. do 19. ure ter v sobotah in nedeljah od 10. do 12. ure), bo v ponedeljek 13. oktobra ob 19.30 uri predaval prof. dr. Theodor Veiter o problemu jezikovnih štetij.

Zborovanje slovenskih geografov

Geografsko društvo Slovenije je priredilo v dneh od 26. do 29. septembra v Tolminu in Bovcu v slikoviti Soški dolini svoje 10. zborovanje slovenskih geografov, ki je bilo tokrat v okviru 30-letnice osvoboditve. Kot gostje Geografskega društva Slovenije so bili povabljeni na to zborovanje tudi geografi iz zamejstva.

V povabilu, ki sem ga prejel (kar si štejemo v posebno čast) piše prof. Dušan Kompare, predsednik Geografskega društva Slovenije, dobesedno: „Sodelovanje z našimi geografi iz zamejstva si štejemo v svojo dolžnost, ki naj bi v bodoče prerasla v permanentno sodelovanje, tako kot z nekaterimi že poteka.“ Posebno tehten postane ta stavek ob dejstvu, da je bil prav dan pred 10. zborovanjem slovenskih geografov ustanovljen v Celovcu Klub slovenskih zgodovinarjev in geografov na Koroškem. Od vodstva Geografskega društva Slovenije in Geografskega inštituta ljubljanske univerze sem dobil zagotovilo, da nameravajo naše težnje prav široko podpirati.

Program zborovanja je bil natrpan z zanimivimi predavanji, specifično prirojenimi Zgornjemu Posočju,

popostrenimi z ustreznimi posnetki, ekskurzijami po Tolminskem (kjer je bil položen tudi venec ob spomeniku padlim borcem NOB), po dolini Soče nad Bovecem s Trento in po dolini Koritnice do Predela, z večerom geografskih filmov ter občinim zborom GDS. Zborovanje je bilo, kot smo tega že vajeni od ekspertov matične dežele, izvrstno organizirano. Med drugim je vsak udeleženec prejel mapo s ciklostiranimi predavanji, vezan „Vodnik po ekskurziji po Zgornjem Posočju“, zelo zanimiv Tolminski zbornik 1975 ter razne prospekte. Že prvi večer je bil sprejem za udeležence zborovanja, ki ga je priredil pokrovitelj — skupščina občine Tolmin.

Živi stiki s strokovnjaki matične dežele so za nas zamejske geografe še posebno koristni, ker ne sedimo ob koritu, da bi lahko nudili našim dijakom pristno hrano. Zelo zadovoljen, poln novih vtisov in strokovnih gledanj sem se vrnil iz Posočja; hvaležen sem vodstvu GDS za edinstveno prilžnost živega stika s kolegi onstran meje ter upam, da se bo sodelovanje uspešno razvijalo tudi v bodoče.

Milan Kupper

Opera SNG Ljubljana bo spet gostovala na Koroškem

V okviru kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo bo operni ansambel Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani gostoval na Koroškem z

WOLF-FERRARIJEVO GLASBENO VESELOIGRO

Štirje grobijani

ki jo bodo slovenski umetniki uprizorili v torek 14. oktobra ob 19.30 uri v celovškem Mestnem gledališču.

Gostovanja vrhunskega slovenskega gledališča so bila predvsem za nas koroške Slovence vedno pravi kulturni praznik. Zato tudi tokrat ne zamudimo edinstvene prilžnosti ter si pravočasno zagotovimo vstopnice, ki so v predprodaji pri blagajni Mestnega gledališča.

Izšla je nova številka literarno-kritične revije „mladje“

Revija „mladje — literatura in kritika“ se kar precej točno drži svojega programa, da bodo letno izšle štiri številke: komaj z malenkostno zakasnitvijo je namreč izšla 19. številka, ki je hkrati že tretja v tem letniku.

Na 80 straneh prinaša „mladje“ tudi tokrat pester niz prispevkov. Na začetku je glosa „Lahko smo veseli“, v kateri Florjan Lipuš razpre da misli o „dnevu x“, ko bi koroške Slovence povsem iztrebili. Kot gost je tokrat — v sliki in besedi — predstavljen sodobni koroški oziro-

ma avstrijski pisatelj in avtor številnih odrskih del Peter Turrini, katerega „besedilo za ploščo“ pod naslovom „Dobra dežela je“ v prevodu Florjana Lipuša spoznajo zdaj tudi bralci mladja. S področja poezije so zastopani Gustav Januš, Olga Vouk, Franc Serajnik in Valentin Polanšek, medtem ko je Joži Turk tokratni „predstavnik“ današnjega bukovnišča na Koroškem.

Zelo zanimiv in tehten je prispevek Pavla Zdobca, ki poroča o treh pomembnih publikacijah, ki so izšle lani o gradiščanskih Hrvatih. Letošnjim obletnicam, važnim za koroške Slovence, je napisal na rob svoje opombe Florjan Lipuš. Janko Messner pa objavlja prispevek v razčiščevanje pojmov, kjer razpre da svoje misli in poglede o kapitalizmu in marksizmu, o socialnem odpušljanju in antikomunizmu ter o malomeščanstvu in njegovih razpoznavnih znamenjih.

Področje likovne umetnosti zastopa tokrat Jože Stefan, ki živi in dela v stari šoli na Humcu; najnovejšo številko „mladja“ je opremil s svojimi variacijami dreve. Kot primer koroške oziroma avstrijske „tolerance“ pa vidimo „stropni“ napis (Gatterer u. Brandstaller sind in Kärnten unerwünscht) v celovski trgovini, kjer imata pristna koroška domovinska zvestoba že častno mesto med prodajnim blagom.

DUŠAN NEČAK

Volitve v Kmetijske zbornice na Koroškem po drugi svetovni vojni

To naj bi bil tudi nekakšen volilni program s parolo „Manj kmetov, a večjih kmetov“, ki bodo lahko tudi v EGS. Značilen podatek za stanje kmetijstva v Avstriji je, da je med letoma 1951 in 1965 število zaposlenih v kmetijstvu in gozdarstvu padlo od 1.078.000 na 669.000 ali od 32,2 odstotka na 19,9 odstotka, pri tem pa je obdelovalna površina ostala enaka.³¹

Tudi pri naslednjih volitvah 1971. leta naložimo iste probleme kmetijskega prebivalstva na Koroškem. Prestrukturacija se nadaljuje in koroško kmetijstvo se more čim bolj intenzivirati, če hoče ostati rentabilno. Predvolilnih člankov in programov je vse manj, v tem letu pa imamo tudi predsedniške in državnozbornske volitve, ki so ušesa volilcev napolnile s svojimi gesli in parolami. Zato so se slovenski volilni proglasi za volitve v kmetijske zbornice omejili le za zahteve po gorskih poteh, po industrijskih in obrtnih podjetjih, ki bi kmetu nudila postranski zaslužek, po opremljanju strojnih postaj z vsemi stroji, da jih bo kmet lahko najel in da mu jih ne bo treba drago kupovati ter na zahtevo po polni kmečki pokojnini.³² Dodati je treba, da je zahteva po

kmečkem izobraževanju v slovenskem jeziku prenehala, ker je Podraveljska kmetijska šola nekaj mesecev pred volitvami dobila pravico javnosti in bila deležna tudi finančne podpore.

Glavno oporišče slovenske liste je področje velikovške okrajne kmetijske zbornice. Slovenska lista je tu dobila največ glasov, skoraj polovico vseh slovenskih glasov v deželi, ali natančneje leta 1932 45 %, leta 1951 47 %, leta 1956 in 1961 46 %, leta 1966 48 % in leta 1971 52 %. Na ozemlju današnje velikovške okrajne kmetijske zbornice so bile pred

	Vol. upr.	Velj. gl.	Slov.	Soc.	Nem.	KBB	FB	ABV
1932	3.406	2.607	1.161	242	1.204			
1951	4.517	3.455	915	650	1.890	1.397	493	
1956	4.762	3.627	732	629	2.266	1.994	272	
1961	5.493	4.231	831	906	2.494	2.124	370	
1966	5.675	4.316	625	1.038	2.653	2.104	264	285
1971	5.995	4.880	700	1.115	3.065	2.714	145	206

Od povečanja števila volilnih upravičencev za slabo tretjino niso imeli Slovenci leta 1951 nobene koristi; naraslo je število volilcev socialistične smeri, prav tako nemškega tabora, le število slovenskih volilcev je upadlo. Padlo

vojno tri okrajne zbornice (Velikovec, Pliberk, Dobrla vas-Zelezna Kapla). Od teh so imeli v dveh večini Slovenci, le v eni (velikovški) Nemci. Če hočemo torej rezultate volitev 1932 primerjati s poznejšimi, moramo sešteti podatke za vse te tri nekdanje zbornice in dobimo naslednjo sliko: Slovenci 1161, Landbund 1070, socialni demokrati 211, krščanski socialci 73, nacisti 61, komunisti 31. Slovenci so torej na tem ozemlju bili najmočnejša stranka, niso pa imeli absolutne večine; če računamo vse nemške meščanske skupaj, so številu slovenskih glasov malenkostno presegale. Poglejmo si zdaj poveljne rezultate: Zaradi lažje preglednosti smo poleg števila glasov za posamezne stranke v rubriki Nemci sešteli glasove za vse tri nemške meščanske stranke (KBB, FB, ABV); za leto 1932 so v tej rubriki glasovali Landbunda, krščanskih socialcev in nacistov. Komunistični glasovi iz leta 1932 so prišteti rubriki socialisti.

Je nato tudi še na naslednjih volitvah, se okrepilo leta 1961, kar pa gre lahko tudi na račun novega povečanja števila volilcev, padlo znova na nižjo raven leta 1966 in se znova dvignilo leta 1971. Če gledamo razvoj v šti-

ridesetih letih 1932—1971, je delež slovenskih volilcev od števila vseh volilnih upravičencev padel od 34 % v letu 1932 na 20 % v letu 1951 in je znašal 12 % v letu 1971; v absolutnih številkah pa so Slovenci v prvih dvajsetih letih (1932—1951) izgubili 246 volilcev, v naslednjih dvajsetih letih (1951—1971) pa 215, od tega do leta 1956 183.

Nemški meščanski tabor je napredoval od 35 % volilnih upravičencev v letu 1932 preko 41 % v letu 1951 na 51 % v letu 1971; napredoval je stalno od volitev do volitev in dosegel 1971 celo absolutno večino vseh volilnih upravičencev, medtem, ko je absolutno večino vseh veljavnih glasov dosegel že pri prvih povojnih volitvah leta 1951. Razdelitev na tri stranke ta proces deloma zakriva. Število volilcev nemškega tabora se je dvignilo v štiridesetih letih za 155 %, od tega v prvih dvajsetih letih (1932—1951) za 686 ljudi, v zadnjih dvajsetih letih (1951—1971) pa za 1175, torej precej močneje. Socialistični dvig v odstotkih je seveda večji, ker je volil socialistično listo pred vojno le manjši delež volilnih upravičencev, 7 %. Leta 1951 se je dvignil ta delež na 14 % in leta 1971 na 19 %. Leta 1961 so socialisti po številu glasov presegli slovensko listo in se uvrstili med strankami na drugo mesto. Po številu volilcev so napredovali v letih 1932—1951 za 408 ljudi, 1951—1971 pa za 465 ljudi; z izjemo leta 1956 je bil ta porast konstanten. Leta 1932 bi bili mandati na velikovškem ozemlju, če bi že takrat obstajala enotna okrajna kmetijska zbornica, razdeljeni tako, da bi jih imeli Slovenci 6, Landbund 5, socialisti pa enega.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

³¹ Slovenski vestnik 12. avgusta 1960.

³² Slovenski vestnik 12. novembra 1971.

Uspešna prireditev Slovenskega prosvetnega društva v Borovljah

Slovensko prosvetno društvo v Borovljah je v okviru svojega letnega kulturnega načrta preteklo nedeljo vabilo k Cingelcu na Trati, kjer je priredilo pevski koncert, na katerem so sodelovali domači pevski zbori in godba. S tem so boroveljski prosvetniki izvedli eno izmed prireditev, ki so jo javili tudi za "kulturni koledar" občine Borovlje.

Tokrat so boroveljski odborniki

povabili pevske zore sosednjih prosvetnih društev: moški pevski zbor SPD „Edinost“ v Pliberku, ženski oktet SPD „Obir“ z Obirskega ter mešani pevski zbor in godbo SPD „Radiše“. Slednja sta nadomestila trio Korotan in pevce, ki so prvotno bili na sporedu, a zaradi tehničnih težav njihov nastop ni bil izvedljiv, kar se lahko zgodi. Upajo, da bodo šentvidski ansambl lahko ob drugi priložnosti pozdravili v Borovljah.

društvena godba z Radiš je razpoloženje v dvorani dvignila.

Vsem, ki so prispevali k dobremu poteku nedeljske prireditve na Trati, posebno pa zborovodjem Valentinu Hartmanu, Valentinu Poljanšu ter Šimeju in Stanku Wrulichu velja prisrčna zahvala. Bilo je res lepo kulturno doživetje, saj je vsak prišel na svoj račun, ker je lahko vsak slišal svojo pesem ali melodijo.

Priznanje pa gre tudi organizatorjem Slovenskega prosvetnega društva v Borovljah, ki so z aktivnim delovanjem pritegnili Slovence v Borovljah in okolici. Nedeljska prireditev je bila potrdilo za njihov uspeh, kajti število zvestih obiskovalcev prireditev boroveljskega društva se širi od prireditve do prireditve. Pri tem pa ne gre prezreti pomoč društvu v Borovljah s strani Slovenske prosvetne zveze, ki s takimi pomočmi stoji v stalni povezavi in pomaga pri izvedbi njihovih načrtov.

Boroveljsko društvo je brez dvoma lep primer vključevanja v prizadevanje za krepitev narodne zavesti. Dokazuje, da so take akcije možne tudi tedaj, če društvo trenutno nastopa samo kot organizator. Močno zanimanje za kulturne prireditve boroveljskega društva pa dopuščajo tudi upanje da se bo v Borovljah razvila tudi samostojna prosvetna dejavnost, kar si iz srca želimo. Nedeljska prireditev je brez dvoma bila nova pobuda k takemu delu.

Predsednik SPD Borovlje Andrej Wieser je v imenu prireditelja pozdravil številno občinstvo, med drugimi tudi predstavnike slovenskih narodnih in kulturnih organizacij, posebej pa je njegov pozdrav veljal sodelujočim skupinam. Andrej Wieser je svoj pozdrav končal z besedami: „Po daljšem času smo se spet zbrali v tej dvorani, da poživimo našo domačo prosveto in prisluhnemo slovenski pesmi, ki je bila naša najboljša spremljevalka v težkih in lepih dneh. Zato smo vam pripravili lep kulturni popoldan.“

In res, nedeljski popoldan pri Cingelcu na Trati je bil enkratno doživetje. Slovenska pesem je številnim obiskovalcem, ki so dvorano napolnili do zadnjega kotička, dala navdušenje in gotovo tudi spodbudo za nadaljnje prosvetno delo v Borovljah in okolici. Pesem gostujočih zborov je bila lepa, saj so peli ubrano in z ljubeznijo. Tako pliberški pevci ter pevci z Obirskega kot radiški zbor in godba so izvajali zanimiv spored. Posebno

„Solidarnost“ iz Kamnika na obisku na Koroškem

Srečanja med Slovenci z obeh strani meje so vedno prisrčna, posebno kadar gre za pevce, ki med nas pridejo s svojo pesmijo. Tako je bilo tudi preteklo soboto v Škocijanu, kjer je Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec“ imelo v gosteh ženski in moški pevski zbor Delavskega kulturno-prosvetnega društva „Solidarnost“ iz Kamnika. Gostje so prispeli že v dopoldanskih urah, člana odbora škocijanskega društva Milena Gröblacher in Franc Picej pa sta jih pospremila po Koroški ter jim razkazala zanimivosti naših krajev.

Koncert je bil v farni dvorani v Škocijanu. Prišlo je lepo število obiskovalcev iz Škocijanu in okolice, vendar dvorana kljub dobri propagandi žal ni bila povsem zasedena, kar pa nikakor ni vplivalo na prisrčno vzdušje. Že pozdravna pesem domačih pevcev, ki so zapeli pod vodstvom Hanzeja Kežarja, je ustvarila dober kontakt med gosti in publiko. Prisrčne besede pozdrava predsednika SPD „Vinko Poljanec“ Mihe Kapa ter predstavnika gostov so bile ustrezen uvod v koncertno prireditev.

Pod vodstvom profesorja Viktorja Mihelčiča je najprej nastopil moški zbor, ki mu je sledil ženski zbor, ob koncu pa še enkrat moški oziroma mešani zbor. Spored, ki sta ga izvajala oba zbora, je bil zelo zanimiv. Obsegal je slovenske umetne in narodne napeve ter pesmi drugih narodov. Čeprav zbora sestavljajo v glavnem delavci oziroma delavke, so spored izvajali kvalitetno in vsak poslušalec je prišel na svoj račun. Posebno so ugažale borbene pesmi in prav tu se je spet pokazalo, da borbena zavest med našimi ljudmi še ni zamrla. Tako je sobotno gostovanje Kamničanov pomenilo spodbudo tudi našim zborom, da bi v svoje sporede bolj vključevali revolucionarno pesem. Seveda pa je navdušila tudi narodna pesem, zlasti koroška. Tu se je pokazalo, koliko truda in ljubezni so pevci vložili prav v študij

koroške narodne pesmi. In to je bil nov dokaz priljubljenosti naše pesmi tu in onstran Karavank.

Posebno dopadel je ženski zbor, ki je pel izredno ubrano in je s svojim zahtevnim sporedom pesmi splošno navdušil. Pa tudi moški zbor je zlasti v drugem delu ogrel občinstvo, ki je „izsilo“ tudi še do datek. Impresiven je bil zaključek koncerta, ko sta se skupaj predstavila oba zbora, ki sicer ne nastopata v mešani sestavi in sta dodatek našludirala posebej za nastop v Škocijanu. Posebno priznanje pa je treba izreči zborovodji prof. Mihelčiču, ki je vodil oba zbora in tako neprekinjeno stal na odru od začetka do konca sporeda (odmor ni bilo), ki je z dodatki vred obsegal okoli trideset pesmi. Kdor sam vodi zore, bo tudi vedel, kakšen napor je za zborovodjo, stafi tako dolgo na odru.

Obisk pevk in pevcev iz Kamnika je bil vsekakor ponoven dokaz za pravilnost medsebojne povezave med društvi z obeh strani meje, saj utrjuje našo narodno zavest ter spodbuja naše prosvetaše k še bolj intenzivnemu delu na prosvetnem področju. Po koncertu so se pevci-gostje srečali s prosvetaši in prijatelji škocijanskega društva v prijetni družabnosti, na kateri je še naprej donela slovenska pesem, ki je prijateljske in bratske vezi še bolj krepila.

Narodni nestrpneži ne prenesejo dvojezičnih napisov

Da smo „tujci v domovini“, ne dokazujejo le protislovenske organizacije in združenja, ki nam podtikavajo izdajstvo domovine, ker ostajamo zvesti svoji slovenski besedi in kulturi in ker zahtevamo svoje pravice, uzakonjene v členu 7 avstrijske državne pogodbe. Morali bi biti „heimattreu“, morali bi se po „koroški logiki“ odpovedati svojemu poreklu, pa bi bilo vse v redu, bili bi „pravi“ Korošci.

Ker pa to v očeh določenih krogov očitno nismo, smo koroški Slovenci številnih napadov s strani narodnih nestrpnežev v deželi. Mislimo, da nam tu ni treba posebej naštevati vseh zločinov, storjenih napram osebam in imovini koroških Slovencev in njihovih ustanov. In tudi ni treba naglašati, da skoraj nobenega od storilcev niso izsledili, kaj šele kaznovali!

Primer take nestrpnosti se je dogodil te dni v Št. Jakobu v Rožu, kjer so neznani storilci na poslopju tamošnje Hranilnice in gostilne pri Šimeju poškodovali napise. To je spet eden novjših primerov, kakšno vzdušje vlada na južnem Koroškem, čeprav uradni predstavniki Avstrije in javna občila svetu oznanjajo, da je na Koroškem pravzaprav vse v redu, mir kalijo le skrajneži na obeh straneh. Najlažje pač je situacijo zamegliti s pavšalnimi trditvami in spraviti vse v en koš, čeprav vsakdo lahko spozna, da tisti, ki zahteva svoje v zakonu zajamčene pravice, nima nič skupnega s šovinisti, ki Slovence zatirajo tudi še v času, ko naša država podpisuje deklaracije o zaščiti narodnih manjšin in o spoštovanju človekovih pravic.

Lepe izjave navzven pač ne morejo biti prepričljive, ko pa je stvarnost v notranjosti povsem drugačna. Svet postaja čedalje manjši in vest vsake države bolj na preizkušnji kot kdajkoli poprej. Taki izgledi, kot je primer v Št. Jakobu, ne koristijo ugledu Avstrije v mednarodni javnosti, zlasti ko je njen „konto“ protislovenskih izpadov iz dneva v dan obsežnejši.

Za dan starih izlet v Podjuno

Selska občina je tudi letos priredila dan starih, ki je prav dobro uspel. Župan Herman Velik je povabil občane, stare nad 65 let, na izlet v Podjuno.

Lepo nedeljsko jutro — 28. septembra 1975 — je obetalo lep in tople dan. V veselem razpoloženju smo se ob osmih zjutraj odpeljali izpred občine v Selah z velikim poštanim avtobusom, katerega je vozil domačin Franci Čertov. Pot nas je vodila skozi Apače, Miklavčevo, Zitaro vas in Št. Lipš v Šmihel pri Pliberku. Tam smo prisostvovali maši v lepo obnovljeni cerkvi. Zatem nas je pot vodila skozi Pliberk k Božjemu gro-

bu, kjer smo si ogledali znamenito romarsko cerkev na Humcu. Gospod ravnatelj Valentin Vavti, mestni svetnik občine Pliberk in kulturni referent občine, nas je sprejel pred cerkvijo ter nas na zanimiv in razumljiv način seznanil s pliberško okolico ter nam orisal zgodovino Božjega groba. Za njegov opis teh znamenitosti smo mu bili vsi hvaležni.

Opoldne se je začel oglašati želo-dec in treba ga je bilo potolažiti. Peljali smo se na kosilo k Šoštarju v Globasnico, kjer nas je čakala dobra jedaja in seveda tudi kapljica. Ob tej priložnosti je spregovoril naš župan Herman Velik, ki je posebej počastil najstarejšo udeleženko izleta Primoževu Mojčijo, ki je pred kratkim praznovala svoj 90. rojstni dan. Poleg čestitk, katere ji je izrazil v imenu občine ter vseh navzočih, je Mojčiji izročil še majhno darilo. Župan pa tudi ni pozabil Mihe Maleja, ki je dan pozneje obhajal svoj god in mu je vnaprej voščil vse dobro.

Po kosilu v prijetni domači gostilni pri Šoštarju v Globasnici smo se odpeljali proti Dobrli vasi in od tam na Klopinsko jezero. Preko Škocijana, Mohliča in Galicije smo se spet vračali v domače Sele.

V zadovoljstvo vseh se je izlet starih občanov naše občine srečno končal. V prijetnem spominu nam bodo ostali lepi kraji Podjune, katere so nekateri udeleženci izleta videli prvič. Povsem soglašamo s pesnico Milko Hartmanovo, ki je zapela „O Podjuna, kako si lepa!“. Občini ozioroma županu Veliku, ki je izlet organiziral in vodil, se za lep dan in pogostitev iskreno zahvaljujemo.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni vabi na

veseloigro

LJUBEZENSKA ZMEŠNJAVA

v soboto 11. oktobra 1975 ob 20. uri pri Voglu v Št. Pri-možu. Gostuje prosvetno društvo „Žabnica“ iz Kranja. Režija: Silvo Ovsenk.

Ljubitelji zdravega smeha od blizu in daleč prisrčno vabljeni!

Odbor

Št. Vid v Podjuni

Pri nas v Št. Vidu v Podjuni se poleg kulturnih prireditev dogajajo tudi druge stvari. Zato je prav, da z le-timi seznanimo tudi bralce Slovenskega vestnika.

V soboto 20. septembra sta si obljubila trajno zvestobo nevesta Dorli Starc in ženin Janko Pandel, ki sta stopila na skupno življenjsko pot. Želimo jima mnogo družinske sreče. Teden zatem smo k poročni-mu oltarju spremljali Rezko Lipuš, ki se je možila z Erikom Holzerjem. Tudi njima želimo vse najboljše ob vstopu v družinsko življenje. Tako Dorli kot Rezka sta zvesti pevki mešane pevskega zbora SPD „Danica“. Zato so jima pevci „Danice“ ob vstopu na novo življenjsko pot podarili albume v znak zahvale za pridno sodelovanje v zboru. Seveda pa pevci upajo, da bosta zboru

ostali zvesti tudi v bodoče in hodili na vaje ter sodelovali pri pevskih nastopih. —

Pred kratkim smo spremili k zadnjemu počitku znanega zdravnika Franca Freunda, ki je po dolgi in hudi bolezni umrl v Celovcu. Pokojnik je bil dober zdravnik in je oskrboval tudi bolnike pri nas v Št. Vidu v Podjuni. Čeprav ni bil slovenskega rodu, je spoštoval tudi pripadnike naše narodne skupnosti ter je njegova družina rada obiskovala prireditve našega društva. Predno je umrl, je želel, da mu v slovo zapojejo tudi slovensko pesem. Tako so mu poslednjo željo izpolnili pevci škocijanskega SPD „Vinko Poljanec“. Ohranili ga bomo v lepem spominu, njegovim svojcem pa velja naše iskreno sožalje.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na veseloigro

LJUBEZENSKA ZMEŠNJAVA

s katero bo v nedeljo 12. oktobra ob 11.30 uri gostovalo Prosvetno društvo „Žabnica“ iz Kranja v farni dvorani v Železni Kapli.

Režija: Silvo Ovsenk

Vsi prisrčno vabljeni!

Praznik slovenskega planinstva na Koroškem

Minulo nedeljo bi lahko povsem upravičeno imenovali praznik slovenskega planinstva na Koroškem. Povod je dalo Slovensko planinsko društvo v Celovcu, ki je za 75-letnico organiziranega slovenskega planinstva na Koroškem pripravilo srečanje planincev pri svoji Koči nad Arihovo pečjo na Bleščeči planini. Svoj delež pa je prispevala predvsem tudi Zveza koroških partizanov, ki je za 30-letnico zmage nad fašizmom odkrila v tej koči ploščo v spomin osmim partizanom, ki so padli za našo svobodo 9. februarja 1945 pri bunkerju pod Arihovo pečjo.

Vabilo na to prireditev, ki je bila torej v znamenju dveh pomembnih obletnic, je odjeknilo izredno široko. Pa tudi vreme je prispevalo svoj delež, kajti bil je čudovit jesenski dan, ki je naravnost silil k izletu v planinski svet. Tako so se na Bleščečo planino vile dolge kolone ljubiteljev planin — stari in mladi, najmlajši, kar več generacij je bilo zastopanih. Bili so domačini iz neposredne okolice in iz številnih drugih krajev Koroške; pridružili so se jim prijatelji iz matične Slovenije, da potrdijo in utrdijo vezi, ki že 75 let vežejo slovenske planince, preko vseh upravnih in političnih meja. Prišli pa so tudi nekdanji borci, med njimi trije (Drago Druškovič, Jože Košir in Bogo Mohor-Slon), ki so le za las ušli smrti, ki je pred tridesetimi leti tako strašno divjala okoli izdane partizanske postojanke pod Arihovo pečjo.

Žrtvam takratnega pokola v spomin nosi ime prva slovenska zamejska planinska postojanka — Koča nad Arihovo pečjo. Okoli nje se je zadnjo nedeljo zgrnila ogromna množica ljudi, bilo jih je okoli 700, ki so prispeli od blizu in daleč, da v prisrčnem planinskem vzdušju proslavijo jubilej slovenskega planinstva na Koroškem, hkrati pa se poklonijo spomenu nesmrtnih junakov, ki so žrtvovali svoja življenja, da mi živimo v svobodi.

Med udeleženci nedeljske prireditve so bili tudi številni častni gostje, ki jim je starosta slovenskih planincev na Koroškem in podpredsednik Slovenskega planinskega društva v Celovcu Jože Miklavčič uvodoma izrekel dobrodošlico: jugoslovanski generalni konzul Bojan Lubej in konzul Peter Zupančič, predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter, predvsem pa predstavniki Planinske zveze Slovenije ter planinskih in drugih organizacij z obeh strani meje. Naši planinski funkcionarji so imeli dobresedno „polne roke“ dela, ko so prejeli čestitke in spominska darila, zlasti pa želje po nadaljnjem uspešnem delovanju.

Ne moremo tukaj navajati vseh podrobnosti, zato naj bo kratko

ci Zwitter pa je svoje čestitke dopolnil z ugotovitvijo, da so slovenski planinci na Koroškem že davno spoznali potrebo vključitve v napredne vrste, v vrste tistih, ki so se borili proti fašizmu; zato so tudi svojo planinsko postojanko imenovali po Arihovi pečji, ki spominja na junastvo in žrtve protifašističnega partizanskega boja.

Prireditev je obogatil pester kulturno-prosvetni spored, ki so ga izmenoma izvajali: pihalna godba jeseniških železarjev, mešani pevski zbor Ljubno, folklorna skupina tovarne verig v Lescah, tamburaški orkester iz Bohinjske Bistrice in moški trio iz Škofje Loke, izmed domačinov pa mešani zbor iz St. Jakoba in Rožu ter dijak Joško Gasser, ki je recitiral pesem „Pod skalo gorečo“, katero je pesnik Andrej Kokoš posvetil partizanskim borcem, padlim pod Arihovo pečjo.

O namenu in pomenu te velike planinske prireditve sta govorila predsednik Slovenskega planinskega društva Lubo Urbajs in predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gašper. V duhu njenih izjav (ki jih objavljamo na posebnem mestu — op. ured.) je potekalo tudi srečanje, ki je bilo povsem v znamenju obnavljanja in utrjevanja prijateljskih vezi med ljudmi, ki jih veže ista ljubezen do planin ali pa jih družijo spomin na skupni boj proti fašizmu. V eni kot drugi smeri je bilo srečanje res iskreno in tovariško, tako da bo nedeljska prireditev gotovo vsem udeležencem ostala v trajnem spominu kot resnični praznik slovenskega planinstva na Koroškem.

Ogromna množica ljubiteljev planin se je minulo nedeljo zgrnila okoli naše planinske postojanke — Koče nad Arihovo pečjo na Bleščeči planini.

Arihova peč je za nas legendarnega pomena

Višek današnje jubilejne svečanosti je nedvomno odkritje spominske plošče v spomin osmim borcem za svobodo, ki so pred tridesetimi leti padli oziroma bili zverinsko pobiti pod Arihovo pečjo. V zvezi s tem dogodkom je postala Arihova peč za nas legendarnega pomena. V naši planinski postojanki, ki s svojim imenom „Koča nad Arihovo pečjo“ spominja na te žrtve, bo našla plošča častno mesto ter bo vsakega, ki bo stopil na ta prostor, spominjala in opominjala, da se kaj takega nikdar več ne sme zgoditi!

Tako je poudaril v slavnostnem govoru predsednik Slovenskega planinskega društva v Celovcu Lubo Urbajs, ko je orisal zgodovino organiziranega slovenskega planinstva na Koroškem. Že osem let po ustanovitvi osrednje slovenske planinske organizacije — Slovenskega planinskega društva v Ljubljani — je bila leta 1900 ustanovljena Ziljska podružnica, ki je imela svoj sedež v Bistrici na Zilji. Prvi njen predsednik je bil takratni deželni poslanec France Grafenauer, ki je postal leta 1907 tudi prvi predsednik širše Koroške podružnice s sedežem v Celovcu. Med najpomembnejšimi dejavnostmi zelo razgibane planinske organizacije brez dvoma sodi gradnja prve postojanke na Zahomski planini, ki so jo po najbolj zaslužnem članu imenovali Korenova koča.

Glavna naloga slovenske planinske organizacije na Koroškem pa je bila narodnoobrambena značaja, je naglasil predsednik SPD Urbajs, kar je bilo trn v peti tedanjemu Avstrijsko-nemškemu planinskemu društvu, ki

je ta „odor“ v njegove interesne sfere smatral za veliko predznost. Poleg tega je prišlo še do notranjega spora, katerega je povzročil konservativni list „Mir“, ki je naperil ost proti tedanjemu tajniku društva dr. Oblaku, ker je kot politik deloval proti večinski konservativni stranki. Predvsem pa je postajal pritisk nemških nacionalistov vedno hujski in je prišlo do številnih incidentov. Začetek balkanske vojne leta 1912 je strasti še bolj podžgal in razmere za slovenske planince so postajale vedno

bolj neznosne, dokler v požaru prve svetovne vojne njihovo delo ni povsem propadlo.

„Veliki plamen, ki je pred 75 leti zagorel in razgibal Slovence na Koroškem, je po dvajsetih letih na mah ugasnil. Toda ne popolnoma, kajti po drugi svetovni vojni je iz isker, ki so tlele pod pepelom, spet nastal nov plamen.“ Predsednik Urbajs je prikazal, kako je nova generacija slovenskih planincev na Koroškem iz ruševin preteklosti ustvarila novo življenje, polno idealizma in volje. Slovensko planinsko društvo v Celovcu je svojo dejavnost kronalo z izgradnjo prve slovenske zamejske planinske postojanke — Koče nad Arihovo pečjo, ki je postala kraj srečanja slovenske in nemške govorečih planincev. To in pa dvojezični napisi v planinah, ki so preživeli zloglasni „Tafelsturm“, dokazujejo, da so ljudje, ki ljubijo planine, dosti bolj zreli in bolj strpni, je dejal tovariš Lubo ter se ob koncu zahvalil Zvezi koroških partizanov za dragoceno darilo — spominsko ploščo.

JOSIP JURČIČ Domen

„Kaj ti bo rekla!“ odgovori berač. „Rada te ima; tega pa še špehomalhu Urhu iz Kostela ne bo povedala, ne bo! Ali nekaj drugega je bilo. Jaz sem bil za mraka prišel tja — drugim ne zahajam rad. Mislim sem kakovo na struno napletati, da bi bili dekliča laglje kolovrate vrteli. Pride mi pa že ponoči župan in nekaj Jurcu gospodariju natihoma pošepeta v veži. Precej po tistem je prišla Ančka ble — da v hišo po trske, ka-li vraga, in ko je šla venkaj iz hiše, se mi je zdelo, da mi je pomuznila: ‚Bali ven, Urh, bali!‘ Le pograbim malho na ramo, batino v roke, rečem dekličem predicam, ki sem jim ravno tisto pripoved pravil, kako je bila grofinja na štekliju obvisela, da me je nekaj jelo notri po životi gristi, in hajdimo, skočim v vežo. Na pragu je stala Ančka — buzaron, bistra deklica! — in je rekla: ‚Pojdi, Urh, pojdi,‘ pravi, ‚pojdi gor na hribec in povej Domnu, naj pride precej, še nocoj, jaz mu bom nekaj povedala.‘ — ‚To pa to, pravim jaz, tebi pa grem na Klek, kjer stanuje hudir in čarovnica pleše na melli, in če ti rečeš, še nocoj grem gori.‘ Tako sem ji rekel. — Pa vrag te polomi, Domen, počasi mi hodi, kdo te bo dohajal.“

Tako je brbljal berač vse v enem dušku. Kolena so se mu šibila in zvonila od mraza, ko je na pol tekkel za hitro stopajočim Domnom.

„Umna deklica!“ je platil dalje berač. „Ako ti bog sreča da, pa jo boš dobil. Ko sem šel mimo kozolca, sem videl neke cunje razobešene po preklah in precej sem se

domislil: aha, to je Ankina prevara, ako jo kdo zunaj dobode, s teboj govorečo, bo rekla, da je šla oprane obleke iskat, katere je pozabila. Pa le pomenita se pošteno, jaz grem v hišo in bom take česnal in pravil, da duša ne bo vedela, kdaj pojde Anka iz hiše, vse bo mene poslušalo.“

„Kaj mi bo neki povedala?“ reče Domen. „Kaj? Jaz bi ti uganil in ne rekel dva pola; župan ni zastoj prišel od gospoda Sove in se oglašil pri Jurcu. Saj veš, kaj ima župan opravka in Jurec, ki je med možmi lovci. Tvoj oče bi rad videl, da bi ti oblekel vojaško suknjo in da bi kaj skoraj poginil na tujem. Pa velja, da ti to pove.“

Prideta do vasi. Veselo vrtelje in vpitije je bilo slišati iz Jurčeve hiše. Domen se ustopi v senco pri kozolcu ob skladnici naloženih drv ter čaka. Berač pa potrka na duri, pride mu nekdo odpirat in kmalu potem so bile slišati iz hiše sem njegove brenčeče strune in na pol hripavi glas, ki je neko pesem drobil zraven.

Kmalu se zopet natihoma odpro vrata, plaha deklica pride venkaj, stopi tiho na tvalo, posluša, ni li nikjer nikogar, in nalahko zakašlja. Ravno tisti glas ji odgovori od drv sem. Stopi tja dol.

„Ah, Domen!“ reče, ko zagleda mladeniča, „varuj se in skrivaj se, lovili te bodo, župan je danes mojemu očetu pravil. Naš oče niso privolili, a graščak tako hoče in pravi, da te morajo imeti.“

„Nič se ne boji!“ ji reče Domen ter jo hoče prijeti za roko. A v ta hip se je slišalo veliko stopinj gori ob oglu. Na prvi žum plane deklica v vežo in Domen je sam premišljeval, sklonjen ob skladnici in naslonjen na polena. Ko so se stopinje približale, je Domen spoznal, da so možje lovci. „Tebe gredo iskat!“ si je dejal in neho te stisnil bukovo poleno v pest.

7 MOŽJE LOVCI

Znano je, da pred šestdesetimi in več leti ni bilo tistega reda pri soseskah kakor dandanašnji. Ako je bilo vladi treba vojakov, je zapovedala po okrajnih gospodskih županom, naj dajo toliko in toliko mladih mož v vojake. Župan pa je imel v svojih soseski zopet svoje podložne, pokorne možje, ki jih je spravil na noge, kadar je hotel ponoči ali podnevi, da so šli loviti tistega ali onega mladega fanta, ki so ga mislili potlej izročiti gospodski. Kdor je prišel v leta, je moral tudi gledati, kako se bo umikal županovim rokam. Da so se mladeniči vojske tačas še bolj bali kakor dandanes, to je bilo naravno; kajti ako so enkrat dobili koga, je moral služiti cesarja, dokler je mogel ali dokler ni smrti storil. Malokateri je prišel v domovino nazaj. Zato so se pa skrivali mladeniči po deset in več let in stari možje med našim narodom še dandanes veliko vedo povedati, kako se je ta in ta umikal, kako je lovce prekanil itd.

Da županov posel in njegovih pajdašev lovcev tudi ni bil lahek, to se ve; zakaj v svesti si je moral biti, da mu bo kaka roka, z obupom braneča svojo prostost, ubila čelo, nož v rebra porinila, ali pa se bo maščeval ujetnik, nazaj iz vojakov prišedši.

Župan je bil zbral tudi nocoj vse možje iz vasi, ki so imeli dolžnost hoditi z njim na človeški lov. Vsi so se bili sešli v njegovi hiši, zaviti v kožuhe, z debelimi palicami za brambo in z orožjem v roki, samo Jurca ni bilo. On ni mogel preganjati svojega prejšnjega rejca, in ko bi se bil imel zameriti gospodu v gradu in vsej gospodski. Ko so bili vsi zbrani, jim župan razloži, kam in koga gredo iskat, vzame velik nož, vrvico in okove in tiho gredo možje proti

Nekoč so živeli trije razbojniki: Fobrokel, Sobrokel in Levičar. Prebivali so v gozdovih in ustrahovali vso deželo, zakaj bili so divji nepridipravi z rdečimi bradami in oboroženi do zob. Napadali so samotne popotnike, branjevke in siromašne gobarje; ropali so samotne kmetije in kar s teles kradi ljudem obleko. Bili so res strašna roparska pokora.

Nihče jih ni mogel ugnati; bili so vsepovsod, pa spet nikjer. Vsepopovsod, kjer se je dalo ropati, pa spet nikjer, če so jih iskali. Kadar jih je skušalo sto mož obkoliti, da bi jih ob kruhu in vodi vrgli v ječo, kadar so klicali najmočnejše može v deželi, zbrali najboljše strelce in najtišje stezosledce, takrat so se trije nepridipravi Fobrokel, Sobrokel in Levičar udrli v zemljo. Naj so jih iskali, kjer so hoteli, razbojnikov ni bilo nikjer.

Stezosledci so se razdelili v dve skupini in pretaknili goščavo na desni in levi. Nič! Le sem in tja se je kateri vrnil iz grmovja v sami srajci, ker so ga neulovljivi razbojniki oropali in spet zapodili. Fobrokla, Sobrokla in Levičarja pa niso našli. In kogar ne najdeš, tega tudi premagati ne moreš.

Skušali so jih zvabiti v zasado na ta način, da so na sredo ceste položili velike skrinje, polne zlata in drugih dragocenosti — oboroženi vojaki pa so ležali v bližnjem gr-

movju. Ampak razbojnikov ni bilo.

Izkopali so velike jame in jih prekrili z dračjem, da bi nepridipravi popadali vanje. Ampak trije razbojniki so hodili zmerom drug za drugim v razdalji petih metrov. Če je kateri padel v jama, sta ga druga dva brž potegnili iz nje.

Na njihove glave so razpisali nagrade. Za vsakega posebej in za vse skupaj. Toda trije razbojniki so ostali nepremagani. In po-

in slanino. Mirne duše so svoj plen zavili v ukraden čist prt in veselo žvižgajoč spet odhlačali.

Takšni tiči so bili Fobrokel, Sobrokel in Levičar! Postali so že tako predrzni, da je bilo nekega dne vse skupaj res že prehudo, saj so stikali celo za gnezdi krokarjev in ropali njihova jajca.

Tedaj pa se je krokar Krišper tako razjezil, da je postal ves črn od jeze. Poznal je

Trije razbojniki

stajali so čedalje bolj predrzni. Zdaj so že na ves glas prepevali, ko so hodili skozi vasi; pri belem dnevu so izmikali perutnino, s seboj so še zmerom odgnali kakšnega tolstega krulečega pujsa. Ko pa so kmetje z grabljami in gnojnimi vilami prihiteli na kup, razbojnikov že ni bilo nikjer več.

Kmalu so hodili po hišah že tako brezskrbno, kot da bi bili sorodniki ali gostje. Vljudo so potrkali na vrata, nato pa odšli naravnost v shrambo po med, kruh, klobase

vsa razbojniška skrivališča in vsa njihova skladišča za naropani plen. Zakaj — od zgoraj lahko vse opaziš.

In ko so trije razbojniki ponoči spali trdno kot ježi (vsak je položil glavo na svoj plen, ker drug drugemu niso zaupali), je krokar Krišper lahnih kril priletel v razbojniško jazbino in se pred Fobroklom, Sobroklom in Levičarjem spustil na tla. Fobrokel je imel pod glavo malho, polno zlatih ur. Krokar Krišper mu je izmaknil veliko zlato uro z

veržico in jo potisnil pod Sobroklovo čepico. Nato pa je Sobroklu čepico snel in jo z uro vred nataknil Levičarju na ušesa. Potem pa je Fobrokla še neusmiljeno uščipnil v nos in se potuhnil.

Fobrokel je prestrašeno planil kvišku in mahnil Sobrokla po glavi, nato pa za vsak primer prešel ure v svoji malhi. Vse bi mu bil odpustil, tudi ščipanje v nos, kraje pa ne, ne in ne, pri vsem prijateljstvu — nel Sobrokel ga je usekal nazaj in pri tem opazil, da nima čepice (nenadoma ga je zažeblo v glavo). Zagledal jo je na Levičarjevi glavi in zato je napadel tudi njega. Levičar se je seveda branil in tako so se zdaj vsi trije borili drug proti drugemu. Mlatili so se že debelo uro, ko je vsak zase opazil, da se bori čisto sam, da nima na svoji strani nobenega prijatelja. Vsi pa vemo, da so razbojniki korajžni samo, če so v premoči, če jih je več skupaj. Fobrokla, Sobrokla in Levičarja je torej postalo strah in zbežali so kot da jim gre za življenje.

Vsak je bežal v svojo smer. Ker je bilo v gozdu temno in tesnobno in je za vsakim drevesom ulegnil prežati kakšen razbojnik, so tekli in dirjali kot za stavo; skakali so čez žive meje in grmovje, plaval čez reke in potoke in slednjič izginili v daljavi.

In nihče jih ni nikoli več videl.

Jesenska

Tiho, tiho, Nina, Nana,
da bo mogla spati
naša dobra mati,
zemljica zaspana.

Jelše, bukeve, brasti,
njeni otročiči,
so jo pljubili,
z listjem jo pokrili.

Tiho, tiho, Nina, Nana,
ptički so se skrili,
črčki umolkneli,
padla mrzla slana.

In čez ljubo sonce
zastor potegnile
so meglice sive,
da bo lahko spala
zemlja izgarana,
Nina, Nana.

Pop in osel

(Španska pripovedka)

Nekoč je živel pop. Imel je vrt, na vrtu pa je bil vodnjak. K ročici za črpanje vode iz vodnjaka je privezal svojega osla, ki je moral neprestano, podnevi in ponoči, vrteti ročico in črpati vodo. Da bi med delom ne počival, je privezal k ročici več zvončkov. Če je osel ročico vrtel, so zvončki zvončkljali, če pa se je ustavil, seveda tudi zvončkov ni bilo več slišati. Brž ko se je to zgodilo, se je pop pojavil pri oknu, začel na osla kričati in osel je moral spet delati.

Mimo popovega doma so nekoč šli trije fantje. Sila lačni so bili, v žepu pa še počenega groša niso imeli. Zato so sklenili ukrasti osla.

Toda kako ravnati, da bi pop ne opazil, da zvončki ne cingljajo več?

Premišljevali so in premišljevali, naposled pa so sklenili: eden ostane na vrtu in vrtel bo ročico, dokler ne bosta ostala dva z oslom že zelo daleč.

Tako so tudi storili. Fant, ki je ostal na vrtu, je vso noč vrtel ročico in zvončkljal. Utrujen je že bil, ko se je začelo daniti. Nehal je vrteti ročico.

Zvončkljanje je prenehalo in pop je bil brž pri oknu. Ko je zagledal namesto osla človeka, je pograbil velik nož in zdirjal na vrt.

Fant se je močno prestrašil, vendar pa je imel že pripravljen odgovor:

„Nikar se ne čudi, dragi gospodar! Tvoj osel sem — jaz!

Pred dvajsetimi leti me je hudobna čarovnica spremenila v osla in že sem se bal, da bom moral vse življenje vrteti ročico vodnjaka. Toda nocoj me je čarovnica spet spremenila v človeka. Dovolj mi odti, dobri gospodar!“

Pop je verjel in kar zazijal od presenečenja. Fantu je dovolil, da gre, kamor sam želi, naročil pa mu je tudi, naj se priporoči čarovnici, da ne bi spet postal osel.

Naslednjega dne se je pop odpravil na trg kupit novega osla. Tam pa je zagledal lastnega osla, ki je bil naprodaj. Pop se je ustrašil, jo brž odkuril s tistega mesta in vzkliknil:

„Spet mi je za petami! Toda tokrat ne grem več na led! Naj te kupi, kdor ne ve, kako je s to rečjo!“

Nekoč se je kamela pasla v stepi. Mullila je redko travo in zagledala majceno mravljo ob svoji nogi. Majcena mravlja se je šibila pod veliko slamico, desetkrat večjo, kot pa je bila sama. Neumorno jo je vlekla, ostala, pa spet hitro zagnala naprej.

Kamela je nekaj časa začudeno opazovala majceno mravljo, kako se je gnala in mučila, potem pa je menila:

„Dlje ko te gledam, bolj te občudujem. Vlečeš slamico, ki je desetkrat večja od te-

Kamela in mravlja

be, sopihaš pa ne odnehaš. Jaz pa poklekнем že pod eno samo vrečo. Le kako je to mogoče!“

„Kako je to mogoče!“ je menila majcena mravlja in pomislila. „To je zato, ker jaz delam zase, ti pa za svojega gospodarja!“

Tako je rekla in si spet naložila slamico, ki je bila desetkrat večja od nje pa pohitela naprej.

Arabska pravljica

koči na hribec. Malo je manjkalo, da niso Domna z beračem srečali, zakaj kmalu, ko je Domen odšel iz hiše, so trkali lovci na mala vrata in okna.

„Kdo je?“ je vprašala stara Meta, ko je čez dolgo vendarle zaslišala, da nekdo zunaj na vrata bije in vpije.

„Odpri, stara prepelica moja, če ne — poderemo in razkrijemo ti streho in ti od zgoraj pademo v luknjo,“ vpije oče župan na okencu. Tudi ko bi stara ne bila slišala besedi, je morala vedeti, kaj in kdo je, kajti tisti hip se je nekdo zaletel v vrata, da se je vsa kočja potresnila. Od-rine zdaj zapah z vrat in nekoliko lovcev stopi s prižgano lučjo in pripravljenimi palicami v hišico, drugi so pa obstopili malo poslopje, da bi jim tiček ne ušel. A precej so razvideli, da ga ni v gnezdu; vrh tega jih je stara mati še dobro ozmerjala in ošlela, da hočejo ravno njej vzeti na stare dni edinega sina. Oče župan je klel, da mu je Domen ušel za nocoj, in se ni veliko zmenil za to, kaj ženica klopče.

„V vasi ga najdemo,“ reče eden, „pojdimo tja dol.“

Lovci jo udero proti vasi. Stara mati pa jame zopet prebirati in preštevati jagode na molku, proseč boga, da bi rešil sina iz vsakršne nevarnosti.

Tako jih je Domen videl, ko so prišli mimo njega. Vse krdele se ustavi komaj pol streljaja od njega, tako da bi ga bili lahko zapazili, ko ne bi bil sklonjen v zasenčju in ob drveh. Vse je lahko razločil, kaj so govorili.

„Pojdi ti Blaže, pogledi, če je pri Jurcu; pazi, da te kdo ne zagledal! Ako ga tukaj hudir ne drži, ne bomo ga imeli nocojšnjo noč in Sova bo hudo ukal nad menoj, zakaj nekaj mu preseda,“ je rekel župan.

Eden odide k oknu.

„Jaz pravim, da tega moramo,“ reče Tenkor, dolg mož, „vendar je takega osebenjaka manj škoda od kako-vega fanta iz kmečke hiše.“

„Tako ti povem, France,“ odgovori župan, „ko bi nam ušel, se nikdar ne pobogamo z grajskim gospodom in saj veš, kako je: če bolj zlodeju ugajaš in če si boljši z njim, tem boljši je on s teboj.“

„Mene vprašajte!“ pristavi širokopleč sosed, mali Škene, „jaz vem, jaz, kakov je Sova. Ves pasji je in brez duše. Moj rajniki oče so znali to povedati — bog jim daj mir in pokoj v grobu; saj ta hudoba Sova ga jim ni dal, samo zato, ker so mu nekoč nekaj besedi ugovarjali pri tlaki. Kaj meniš, da jim je pozabil kdaj? Nikdar ne, an desetino za neko preteto telce so mu morali dvakrat plačati, dvakrat, zakaj enkrat ga je utajil, dasi so mu pošena dva križavca na mizo vrgli.“

„Kaj nam hoče, ako ga ne dobimo!“ reče drugi. „Glave si ne bom lučal po kamenju za njim, naj mi zapoveduje Peter ali Pavel.“

„Ti lahko govoriš,“ reče župan, „a krop bo najbolj poparil mene. Ti bi ga bil nocoj videl, kakov je bil, ko mi je naročal, in pa že ondan, ko je govoril o tem.“

„Glejte kleka, kaj bi se menili!“ beseduje dolgi mož Tenkor. „Nekoga moramo oddati, naj gospod priporoča in kaže tega ali tega. Jaz pravim, še zmerom je najbolje, ako primemo tega kakor katerega domačinskega sinova. Kaj pa je? Jurec ga je spodil, sam nima nič, mati pa drugo nič. S čim se bo živil? Kral bo, kral, le zapomnite me, možje lovci. Nikoli nič prida človek, kdor ljudi pozna — — — je!“ Govornik se zgrudi na tla, kri ga oblije. Besedo mu je zaprlo težko poleno, ki je priletelo od kladovnice s tnala semkaj in zadelo Tenkorja na sence.

Domen je namreč tiho tam slonel, ni si upal dihati. Slišal je ves razgovor. Ko so kmetje tako ostro in neusmiljeno sodili njega in njegovo prihodnost, ko je čul, da se mu celo tatinstvo podtika, tedaj mu je zavrela kri po vseh žilah, roka se je vzdignila in debelo poleno je zažvižgalo

po zraku. Domen je dobro meril.

Preden so možje vedeli kaj in od kod, je priletelo drugo, tretje poleno mednje, skoraj nobeno zastoj. Od drv sem pa se je slišala strašna kletev, posamezen človek je slonel na skladovnici, pobiral polena in metal. „Lovite, držite, vežite, hudiči!“ je kričal Domen.

Kakor ovce se naglo razkropi krdele lovcev po vrtu, za hišo in povsod. Nobeden ni hotel ni svoje glave polenju nastavljati in graščaku povšeči podvizati se, da bi ga pri-jeli. Marsikateri je bil bolj ali manj ranjen, Tenkor je celo ležal v snegu in kri mu je lila. Nihče se ni mogel bližati Domnu, dokler je stal pri drveh. Da pa ima ravno roko in pa tudi daleč zadene, to je župan videl ravnokar in z njim vsa drhal lovskih mož, ki se niso upali na samega mladeniča. „Čakajmo,“ šepče župan, „zmerom ne bo pri drvar-nici; kadar se pa odmakne, poltej, možje!“

Mesec je zahajal. Domen je čakal, da bi se storila tema, potem bi šele zapustil svojo trdnjavo; zakaj uiti ni bilo lahko. Proti severu je bil visok plot; preden bi bil zlez- zel čezenj, bi bili lovci iz kakega kota lahko skočili nanj; proti južni strani je stala hiša, nasproti kozolec in nihče ni mogel povedati, da ga ne čakajo tam; za hrbtom pa so mu bila uložena drva visoko čez glavo. Skrije se mesec za goro. Sicer ni bilo tako svetlo kakor popred, vendar tudi ne tak tema, da se ne bi bil človek razločil.

Zmerom Domen ni mogel čakati in stali v mrazu. Tenkor je vzdihoval in vstajal iz snega; nihče mu ni prišel pomagat. Stopi Domen sam k njemu in ga postavi pokonci. A mož tudi hodi ni mogel, bil je kakor človek, ki ga je vino čisto zmoglo in potrl. „Mar boš drugo pot lepše govoril o ljudeh, ki ti niso nič mar,“ je godrnjal mladenič ter ga peljal do vogla Jurčeve hiše.

(Dalje v prihodnji številki)

Doma je Lucian prižgal luč. Tesno mu je bilo v tej hiši. Bal se je. Benu je predlagal, da bi zaigrala namizni tenis. Igrala sta polnast minut, govoreč v pretrganih stavkih. Slišati je bilo udarce žogice ob loparje in Lucian se je spomnil ostalih iger, ki jih je vedno spremljalo glasno Benovo vpitje. Bil je zelo utrujen; občutek, da je vse zaman,

„Voda, to je najmanj, kar si prav-

Tedaj mi je prišlo na misel, da je malopridnež gluh. „Sicer pa morajo tudi gluhi živeti,“ sem pomislil.

„Da,” je odgovoril, „spomnim se!” Položil je roko na sinovo ramo in gledal vzhajajoče sonce: „Dobro jutro, Amy! Dobro jutro, moja ljubezen!”

Prišel je do mene in mi snel z roke uro. Iz ust mi je zasmrdelo po ajdovi kaši. „Ena ura, dve uri, tri ure . . .“ sem neprečeljivo štel. Premikanje mojih ustnic mi je šlo na živce in poskušal mi jih je umiriti s svojim umazanim kazalcem. Kresnil sem ga po taci. Zamahnil je z roko in se napotil v kot sobe, kjer je stala pisalna miza.

Lopov

Ko sem se prebudil, je bil lopov še vedno v sobi. Moje stvari je imel v glavnem že lepo zavite in povezane, ukvarjal se je samo še z nekimi podrobnostmi. Tedaj sem šele opazil, da je izvelkel spodne celo žimnico. Mučil se je s ključavnici pri kovčku, ki so se mu kar naprej s treskom odpirale. Okno je bilo zaprto, gotovo zaradi jutranjega hladu.

„So kakor krompirjevo stebelce,“ mu je pojasnil pisatelj, „ker je vse, kar je pri krompirju kaj vredno — v zemlji.“

„Nikar se ne vznemirjajte,” je bi-

"Izgubi se in ne kvari mi plana. Če bo potrebno, te bomo že poiskali. Jasno?"

Jurij Zolotarev (Sovjetska zveza)

„Lopov sem, lastni zadrugi kradem...“
Odšel je skozi vrata, da ne bi srečal kolega.

„Pri slabi organizaciji lopovi propadajo,“ sem pomislil in postajal vse bolj zaspan. „Iz tega človeka že ne bo nič prida.“

ŠPORTNI VESTNIK

● Slovenci zmagali na 2. igrah „Alpe-Adria“

Na II. mladinskem športnem troboju „Alpe-Adria“ med reprezentancami Slovenije, Furlanije-Juljske krajine in Koroške, je preteklo soboto posegla Slovenija v Celovcu po svoji drugi zmagi, potem ko je 1. mladinske športne igre treh dežel v Vidmu končala kot zmagovalca. Za ekipo Slovenije sta se uvrstili Furlanija-Juljska krajina in Koroška.

Mladi športniki treh dežel so se pomerili v atletiki in namiznem tenisu (z ločenima lestvicama za ženske in moške), v streljanju z zračnimi puškami (z ločenima lestvicama za ženske in moške) ter v dveh tekmovalnih za moške — v košarki in odbojki. Ocenilo se je torej v sedmih disciplinah, zmagovalca ekipa je dosegla 3 točke, druga 2 točki in tretja 1 točko. Slovenija je zmagala v šestih disciplinah in je morala Italijanom kloniti le v moški lahkotletski konkurenci. Koroški mladinci so v namiznem tenisu in v streljanju — v tej disciplini je nastopila dijakinja Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu Magda Haderlap — dosegli druga mesta, v ostalih disciplinah pa so se morali zadovoljiti s tretjimi mesti. Slovenija je potemtakem osvojila 20 točk, Furlanija-Juljska krajina 13, Koroška pa 9 točk.

Koroški deželni glavar Leopold Wagner se je po končanih igrah izkazal kot dober gostitelj in je v čast predstavnikov športnih organizacij pripravil sprejem. Nagovoril je

10. oktobra 1975 nogometna tekma slovenskih učiteljev Rož — Podjuna ob 14.30 uri v Šmihelu.

navzoče med drugim, da ni zmaga odločilna na le-tem mladinskem športnem srečanju, ampak to, da se v prijateljskih športnih spopadih srečajo mladinci treh sosednjih dežel. V istem duhu sta govorila tudi podpredsednik Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije prof. Ivan Križnar in vodja italijanske mladinske reprezentance prof. Renato Bertoli.

Zaključno lahko trdimo, da so II. mladinske športne igre „Alpe-Adria“ izpolnile svojo globljo žlahtno zamisel: da okrepijo prijateljske odnose, sodelovanje in razumevanje med mladimi iz treh sosednjih dežel. Škoda le, da se mladinskim igram prijateljskega sodelovanja in sožitja ni odzvalo več gledalcev, ki bi lahko bili priča temu duhu.

● V nedeljo mednarodni motocross v Launsdorfu

Kakor vsako leto, bo tudi letos jeseni koroško avto-moto društvo KATC pripravilo na krožni motocross progi v Launsdorfu mednarodno motociklistično prireditev čez drn in strn. Prireditelj 5. oktobra bo 14. motocross, ki ga KATC od začetka svojega obstoja organizira. Letošnja prireditev na strminah pod Ojstrovico ne bo šela med dirke za svetovno prvenstvo, bo pa vse-kakor generalna za svetovnoprvstveni motocross skupine 1 do 125 cm, ki bo naslednji spomlad aprila prav na isti progi.

Letošnja prireditev bo obsegala dirke v treh kategorijah: skupina 2 — do 125 cm, skupina 3 — do 250 cm, skupina 4 do 500 cm. V vseh skupinah se bodo motocrossisti potegovali za točke državnega prvenstva, v dveh skupinah pa bo konkurenca mednarodnega značaja. Po dopoldanskem treningu od 10.00 do 12.30 ure se bo prireditev v nedeljo pričel ob 13.30 uri.

● Hokej na ledu spet zaživel

V torek zvečer se je pričela nova hokejska sezona v avstrijski zvezni ligi. Največ zanimanja je veljalo prvenstvenemu spopadu med lanskoletnim mojstrom ATSE iz Gradca in vicešampionom KAC in Celovca. Oba tekme sta se dobro pripravila na letošnje prvenstvo, saj sta oba že nastopila v težkih mednarodnih igrah za Karavanški pokal, kjer sta se pomerila z jugoslovanskim mojstrom in vicemojstrom Olimpijo iz Ljubljane in HC Jesenice. V tem tekmovanju je bil avstrijski mojster ATSE za las boljši od Celovčanov, saj je Jeseničane kar dvakrat premagal, proti Olimpiji pa sta sledila dva poraza. V prvih spopadih z jugoslovanskima zastopnikoma še nekoliko zaostal, pa je naposled KAC dosegel na domačem ledišču obakrat remi 4:4. V sobotnem spopadu z Olimpijo — tekma je bila generalna za prvo prvenstveno predstavo — je po začetnih slabostih KAC dosegel po 2:4 po drugi tretjini, le še odrešljiv 4:4. Slabost je bila še pri izkoriščenju možnosti, kondicijsko pa je KAC bil enakovreden jugoslovanskemu mojstru. Za Karavanški pokal si KAC in ATSE še nista stala nasproti.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 4. 10.: 6.00 Jutranja telovadba — 9.05 Družinski obzorik — 9.00 V žarišču — 10.30 Lepa domovina — 11.05 Zeleni magazin — 13.30 Lepi glasovi — 14.00 Voščila — 15.30 Komorna glasba — 16.30 Servis — 17.10 „Govorilna ura pri dr. Weissu“ — 18.00 Deželni razgledi — 20.05 Vašo številko, prosim — 22.10 Šport — 22.20 Plesna godba po naročilu.

NEDELJA, 5. 10.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pravljica — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.15 Iz mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 „Vsaki četrtek“ — 16.50 Državnoborske volitve 1975 — 22.00 Poročila — 22.10 Šport.

PONEDELJEK, 6. 10.: 6.00 Jutranja telovadba — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Z zvonečo glasbo — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo — 17.56 Oddaja obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Melodija za vsaki letnik — 20.05 Vsaki četrtek — 20.50 Igra dunajski Johann Strauß orkester — 21.05 To so bili še časi radia — 21.30 Udarec za udarcem — 22.10 Šport.

TOREK, 7. 10.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Šolska oddaja — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Koroška pesem — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 „Zbiralci“ igra — 17.10 Ne zaničujite mi mojstrov — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.00 Poročila — 20.05 Zveneča alpska dežela — 21.10 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.10 Šport.

SREDA, 8. 10.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Solnograška ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Na obisku pri koroških zborih — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Za potrošnike — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 19.30 Za prijatelja planin — 20.05 „Slovo od ka-

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 4. 10.: 9.45 Rubrika za jugoslovanske delavce, začasno zaposlene v Avstriji — Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 5. 10.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 6. 10.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Ljudske pesmi — Iz ljudstva za ljudstvo.

TOREK, 7. 10.: 9.30 Za vsakega nekaj — 13.45 Celovski radijski dnevnik — Šport — Otroci poslušajte!

SREDA, 8. 10.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Paper in sol.

ČETRTEK, 9. 10.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Koroški zbori pojo — Knjige za vas — Domača zabavna glasba.

PETEK, 10. 10.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Revija koroških zborov.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 4. 10.: 15.30 Koncert — 16.30 Mala hišica — 17.00 Gradbišče — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Oddaja s Heinz Conradom — 18.25 Televizijska kuhinja — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.55 Šport — 20.15 Vse, samo nobenih sester — 21.50 Panoptika — 22.10 Point blank. Maščevanje nad gangstersko organizacijo — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 5. 10.: 16.00 Oddaja z miško — 16.30 Državnoborske volitve — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Državnoborske volitve — 19.30 Čas v sliki in kultura — 21.15 Festival režiserjev — 22.55 Poročila.

PONEDELJEK, 6. 10.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Šolski poskusi in šolska reforma — 10.00 Šolska oddaja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 V raju divjih živali — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.50 Onednjava linija — 21.45 Ludwig van Beethoven — Klavirske sonate — 22.45 Poročila.

TOREK, 7. 10.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Halogeni — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Nebesa na zemlji — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Schönergruberji — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.50 Onednjava linija — 21.45 Ludwig van Beethoven — Klavirske sonate — 22.45 Poročila.

SREDA, 8. 10.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Zaljubljen

Prvi spopad med ATSE IN KAC se je v torek končal v Gradcu z zmago 3:1 (0:1, 1:0, 2:0) za celovski KAC (gol: Dimitrijevič, Samonig in Pöck). Ostale tekme so se končale tako: WEV — IEV 3:3, HC Salzburg — VEU Feldkirch 7:4, Kapfenberg — WAT Stadlau odpadlo.

● Nogomet

Rezultati 6. prvenstvenega kola v 2. koroškem E razredu: Slovenski atletski klub — Šmarjeta v Rožu 3:1, Sele — Teholca 1:0 (gol dosegel F. Dovjak), Št. Janž — Kriva Vrba 1:0, Poreče — Gospa sveta 4:1, Pokrče — HSV 6:1, Galicija — Hörtendorf 2:2.

Selani bodo v naslednjem kolu v nedeljo igrali proti Šmarjeti (ob 15.30 uri), SAK pa bo v soboto nastopil v Celovcu proti HSV (ob 15.30 uri).

varne“ — 21.15 Otto in Wolfr — 21.30 „Umor v počitniškem naselju“ — 22.00 Poročila — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 9. 10.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Za otroke — 17.10 Igramo opereto — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Avstrijske godbe na pihala — 20.05 Dežela Pinggau — 21.00 Pojemo in pripovedujemo o deželi ob Dravi — 22.00 Poročila — 22.10 Šport.

PETEK, 10. 10.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Šolska oddaja — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Veselo zaigrano — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Še vedno priljubljeno — 17.10 Za konec tedna — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 19.07 Robert Stolz dirigira — 20.05 Zborovski koncert — 21.30 „Raj z malimi napakami“ — 22.10 Šport.

LJUBLJANA

SOBOTA, 4. 10.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 12.10 Godala v ritmu — 12.40 Ob bistrem potoku — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.45 „Vrtljak“ — 17.20 Gremo v kino — 18.20 Sobotni glasbeni omnibus — 19.40 Z ljubljanskim jazz ansamblom — 20.00 Radijski radar — 21.15 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 5. 10.: 6.50 Danes za vas — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.45 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnilni, tovariši... — 10.05 Koncert iz naših krajev — 11.15 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 14.05 Nedeljska reportaža — 14.25 Nedeljsko popoldne — 16.00 Radijska igra — 19.40 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Jugoslovanski umetniki pred mikrofonom — 23.15 V lučeh semaforjev.

PONEDELJEK, 6. 10.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.40 Mali vokalni ansambl in solisti — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.05 Nekaj za ljubitelje ansambelske in solistične glasbe — 12.10 Veliki revijski orkestri — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem adru — 14.10 Pojo amaterski zbori — 14.30 Voščila — 15.45 „Vrtljak“ — 17.20 Koncert po željah poslušalcev — 18.20 Ob lahki glasbi — 19.40 S triom Avgusta Stanke — 20.00 Če bi globus zaigral — 20.30 Operni koncert — 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev — 23.15 Za ljubitelje jaza.

TOREK, 7. 10.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.30 Iz glasbenih šol — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.05 Promenadni koncert — 12.10 Popevke brez besed — 12.40 Po domače — 14.10 Skladbe za mladino — 14.40 Na polji s kitaro — 15.45 „Vrtljak“ — 17.20 Zvočni portret pianiste Zdenke Novakove — 18.05 V torek nasvidenje — 18.35 Lahke note — 19.40 Z ansamblom Alija Sossa — 20.00 Slovenska zemlja v

ljen v zapeljive ženske čare — 17.30 Konny in njegovi prijatelji — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Naslednji prosim! — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Obraz brez imena — 21.30 Waltonovi — 22.15 Poročila.

ČETRTEK, 9. 10.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Organizacija obratov — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Obraz brez imena — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Fallyfootova farma — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Vodič skozi avstrijsko ljudsko glasbo — 20.45 O filmu — 21.30 Mesto sanj — 23.30 Poročila.

PETEK, 10. 10.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Umetniške tehnike — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Čudežni otrok Mollymauk — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Jetsonovi — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Skupne antene — 20.15 Oddaja XY — 21.20 Stara temna hiša — 22.50 Poročila.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 4. 10.: 16.25 Na pomoč, zdravnik pride — 18.00 Brez nagobčnika — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Otroku s Palerma — 19.45 Zadnje evropske divje živali — 20.00 Galerija — 20.15 Gustav Klimt — 21.15 Ljubka pisma — 21.50 Čas v sliki in šport.

NEDELJA, 5. 10.: 16.30 Nebesa na zemlji — 18.00 Državnoborske volitve — 18.05 Spomini se me v lju-bezni — 18.35 Južnostajerska jesen — 19.30 Katnigove melodije — 20.15 Večer z Michaelom Heltom — 21.15 Čas v sliki — 22.00 Šport.

PONEDELJEK, 6. 10.: 17.55 Snov in prostor — 18.25 Angleščina za začetnike — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Ludwig van Beethoven. Njegovo življenje in njegova dela — 20.00 Waltonovi — 20.50 Dokumentacija o umetnostni panogi — 21.40 Čas v sliki in kultura — 21.15 Šport.

TOREK, 7. 10.: 17.55 Kmetijstvo danes — 18.25 Angleščina — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Skrivnostna Afrika — 19.45 Barok Casparja Moosbruggerja — 20.00 Pustolovščine dobrega vojaka Švejka — 21.05 Čas v sliki in kultura — 21.40 Šport.

SREDA, 8. 10.: 17.55 Organizacija obrat — 18.25 Francščina — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Pisava mojstrov — 19.40 Nemška gotika: Elizabetina cerkev v Marburgu — 20.00 Politična dokumentacija — 21.00

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Število telefonov po zveznih deželah

Število gospodinjstev, ki imajo telefon, je po posameznih avstrijskih zveznih deželah zelo različno. Medtem ko ima 62 odstotkov dunajskih gospodinjstev telefon, ima v Salzburgu le 50, v Tirolu pa 48 odstotkov gospodinjstev telefonski priključek. Avstrijsko povprečje znaša 42 odstotkov, vendar ima na Gradiščanskem le 20 odstotkov gospodinjstev priključen telefon.

V občinah, ki imajo manj kot 20.000 prebivalcev, ima le 28 odstotkov gospodinjstev telefon. Najmanj telefonskih priključkov pa je na podeželju. Torej tisti del prebivalstva, ki je najbolj oddaljen od političnih, gospodarskih in kulturnih centrov in od osnovne infrastrukture, (po večini so to delavski in kmečki gospodinjstva) nima telefona.

pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra — 21.27 Zvočne kaskade — 22.20 Dve simfonietti — 23.15 Popevke se vrstijo.

SREDA, 8. 10.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.25 Zapojmo pesem — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 12.10 Opoldanski koncert lahke glasbe — 12.40 Od vasi do vasi — 14.10 Folklorna glasba — 14.30 Voščila — 15.45 „Loto vrtljak“ — 17.20 Iz repertoarja Komornega zbora RTV Ljubljana — 18.35 Instrumenti v ritmu — 19.40 Z ansamblom Mojmir Sepeta — 20.00 Koncert orkestra RTV Ljubljana — 22.20 S festivalov jaza — 23.15 Revija Jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 9. 10.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Zborovske skladbe iz dobe čitalnic — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.05 Uganite pa vam zaigramo po želji. — 12.40 S pihalnimi godbami — 13.15 Zabavna glasba — 15.45 „Vrtljak“ — 17.20 Iz domačega opernega arhiva — 18.20 Iz kasete produkcije RTV Ljubljana — 18.35 Vedre melodije — 19.40 Z ansamblom Jožeta Privška — 20.00 Četrtek večer — 21.00 Literarni večer — 21.40 Lepe melodije — 22.20 Slovenska komorna glasba — 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov.

PETEK, 10. 10.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.30 Jugoslovanska narodna glasba — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 12.40 Veseli domači napevi — 14.10 Mladina poje — 14.30 Voščila — 15.45 „Vrtljak“ — 17.20 „V imenu življenja, radosti in lepote“ — 18.15 Zvočni signali — 19.40 Z ansamblom Fantije treh dolin — 20.00 Stop-pops 20 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

Stalno omizje kuharjev v prominentnem lokalu — 21.30 Čas v sliki in kultura — 22.05 Šport.

ČETRTEK, 9. 10.: 17.55 Umetniške tehnike — 18.25 Ruščina — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Outback — 19.45 Sascha Morgenthauer in njene lutke — 20.00 Smrt v Astapovu — 21.30 Čas v sliki in kultura — 22.05 Šport.

PETEK, 10. 10.: 17.55 19. stoletje — 18.25 Nemščina — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Indijanci pridejo — 19.45 Königsfelden — 20.00 Ogledalo prireditelj — 20.45 Novo v kulturi — 21.20 Čas v sliki in kultura — 21.55 Šport.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 4. 10.: 9.30 Šolska oddaja — 14.25 Nogomet Olimpija: Velež — 17.25 625 — 18.00 Obzorik — 18.20 Francoski slikarstvo od romantike do renesanse — 18.40 Kje je resničnost — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunanje-politični komentar — 20.00 Življenje je lepo — 20.40 Stara in nova — 21.35 Kojak — 22.25 Dnevnik.

NEDELJA, 5. 10.: 9.10 Poročila — 10.05 Otroška matineja — 10.55 Mozaik — 11.00 Radost Evrope — 12.15 Kmetijska oddaja — 13.00 Poročila — 17.25 Moda za vas — 17.35 Poročila — 17.40 Ljudje iz metroja, film — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.05 Anton Ingolci: Drugi dom, drama — 21.40 Dnevnik — 21.55 Športni pregled.

PONEDELJEK, 6. 10.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Medvedek Pu — 16.50 Mozaik — 16.55 Nogomet — 18.50 Študij na univerzi — 19.10 Odločamo — 19.20 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.05 Obiski, drama — 21.10 Kulturne diagonale — 21.40 Mozaik kratkega filma — 22.00 Dnevnik.

TOREK, 7. 10.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski pregled — 17.25 Otroška oddaja — 17.55 Obzorik — 18.10 Biseri morja — 18.40 Mozaik — 18.45 Beseda jugoslovanskih pisateljev — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.05 Za uspešnejše dogovarjanje v praksi — 21.05 L. N. Tolstoj: Ana Karenina — 22.05 Dnevnik.

SREDA, 8. 10.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski pregled — 17.25 Verne: V 80 dneh okoli sveta — 17.50 Obzorik — 18.05 Mladi za mlade — 18.35 Mozaik — 18.40 Impresije iz dežele piramid — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.05 Volk krvolok, film — 21.40 Miniature — 21.50 Dnevnik — 22.20 Športni pregled.

ČETRTEK, 9. 10.: 8.10 Šolska oddaja — 14.55 Nogomet — 17.30 Devet let skomin — 18.00 Obzorik — 18.15 Mozaik — 18.20 Mikrobi in ljudje — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.05 Obrazi v somrku — 21.20 Kam in kako na oddih — 21.30 Ljubljana je moje mesto.

PETEK, 10. 10.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski pregled — 17.20 Morda vas zanima — 17.50 Obzorik — 18.05 Čudežna polja — 18.35 Mozaik — 18.40 Umetnost na jugoslovanskih tleh — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunanje-politični komentar — 20.05 Beg iz Quayanne, film — 21.50 Majhne skrivnosti velikih mojstrov kuhinje — 22.30 Dnevnik.